

Comissió d'estudi per a la situació de segregació escolar a Manresa

Informe final

Juny 2020

Pla Educatiu d'Entorn Manresa

Ajuntament
de Manresa

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació
Serveis Territorials a la Catalunya Central

Sumari

1.- Antecedents.....	5
2.- La comissió d'estudi de la situació de segregació escolar a Manresa (CESSEM).....	7
3.- Diferents visions per abordar la segregació escolar.....	9
3.1.- La xarxa escolar segregada i la xarxa escolar segregadora.....	10
3.2.- El centre segregat i el centre segregador.....	10
3.3.- La societat segregada i la societat segregadora.....	12
4.- La situació de segregació escolar a Manresa.....	13
4.1.- Evolució de la població estrangera a Manresa.....	14
4.2.- Evolució a Manresa de la segregació escolar intercentres per alumnes estrangers, segons els indicadors definits pel Síndic de Greuges.....	16
4.3.- La segregació escolar intercentres a Manresa a partir d'altres variables treballades en la CESSEM.....	19
4.4.- Els efectes de l'arribada de nous alumnes al llarg del curs sobre la segregació escolar intercentres a Manresa.....	21
4.5.- Els centres educatius de Manresa: demanda i composició social.....	23
4.6.- Les variables que defineixen la planificació educativa en els processos de preinscripció i matrícula, i els seus possibles efectes sobre la segregació escolar intercentres a Manresa.....	26
4.6.1.- Les àrees de proximitat, o zonificació.....	27
4.6.2.- Les adscripcions entre centres de primària i secundària.....	29
4.6.3.- Encaix de l'oferta de places, tant pel que fa al nombre de línies com a les ràtios d'alumnes per grup.....	30
4.6.4.- Reserva de places per alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu (criteris, detecció, quantificació i gestió de la reserva de places).....	31
4.6.5.- Informació i acompanyament a les famílies.....	34
4.7.- L'equitat i la lluita contra la segregació escolar intracentre.....	35
4.8.- Elements per a lluitar contra la segregació social a Manresa.....	37
4.9.- Algunes dades de la bretxa digital a Manresa en la crisi sanitària de la Covid_19.....	38

5.- Propostes i recomanacions per a un model educatiu a Manresa.....	41
5.1.- Propostes i recomanacions per les administracions.....	42
5.1.1.- Amb relació a la planificació escolar.....	43
5.1.2.- Amb relació a la zonificació.....	43
5.1.3.- Amb relació a les adscripcions entre primària i secundària.....	44
5.1.4.- Amb relació a l'Oficina municipal d'escolarització (OME).....	45
5.1.5.- Amb relació a les polítiques d'informació, sensibilització i acompanyament a les famílies.....	45
5.1.6.- Amb relació a les polítiques de dinamització dels agents de la comunitat educativa.....	46
5.1.7.- Amb relació als recursos específics per atendre la diversitat.....	47
5.2.- Propostes i recomanacions per la comissió de garanties d'admissió.....	48
5.2.1.- Amb relació al procés de preinscripció.....	48
5.2.2.- Amb relació al procés d'admissió (matrícula viva).....	49
5.3.- Propostes i recomanacions per als centres educatius.....	49
5.3.1.- Amb relació al Projecte educatiu de centre (PEC), la informació i la transparència.....	50
5.3.2.- Amb relació a les situacions d'aula.....	51
5.3.3.- Amb relació als criteris d'organització pedagògica de centre.....	51
5.3.4.- Amb relació al treball en xarxa entre centres.....	52
5.3.5.- Amb relació a l'accés als serveis que ofereix en centre com a complement curricular.....	52
5.4.- Propostes i recomanacions per a la comunitat educativa.....	53
5.5.- Priorització i temporització de les propostes i recomanacions.....	54
6.- Indicadors.....	57
6.1.- Indicadors obtinguts a partir de les dades publicades al lloc web del Síndic de Greuges de Catalunya.....	59
6.2.- Indicadors calculats a partir de les dades de la Comissió de Garanties d'Admissió (CGA).....	61
6.3.- Indicadors calculats a partir de les dades de l'Oficina Municipal d'Escolarització (OME).....	63
6.4.- Indicadors calculats a partir del sistema d'indicadors de centre i altres bases de dades de la Inspecció d'educació (SIC, GEDAC i RALC).....	63
7.- Composició de la CESSEM.....	67
8.- Agraïments.....	68

1.- Antecedents.

Entre el període 2005-2010, a Manresa es va desplegar el Projecte Educatiu de Ciutat ⁽¹⁾. Els anys 2008 i 2013, el Síndic de Greuges de Catalunya publica sengles informes amb relació a la situació de segregació escolar a Catalunya. En aquests informes ^(2, 3, 4), que contenen algunes dades referides a Manresa, s'identifica la segregació escolar com un factor de desigualtat en l'educació i insta les administracions a adoptar mesures per tal de corregir aquesta tendència.

A partir d'aquests informes, la societat catalana pren consciència de la situació i les repercussions que pot tenir la segregació escolar en la convivència i en la pèrdua de cohesió social. Coincidint en el temps, s'incrementen les publicacions sobre aquest tema, i també comencen a aparèixer articles a la premsa escrita, sovint associats en el temps a l'inici del curs escolar i/o amb l'inici de les campanyes de preinscripció. Entre els cursos 2010-11 i 2012, l'Ajuntament de Manresa promou un procés de revisió i actualització de les àrees de proximitat (zonificació) amb la voluntat de millorar els

Des dels primers estudis sobre segregació escolar realitzats pel Síndic de Greuges de Catalunya el 2008, a Manresa s'ha observat una preocupació per la situació de segregació escolar, compartida per tota la ciutat.

¹ "Memòria PEC Manresa 2005-2010". Ajuntament de Manresa.

² "Informe extraordinari: La segregació escolar a Catalunya". Síndic de Greuges de Catalunya, 2008

³ "La segregació escolar a Catalunya (I): la gestió del procés d'admissió de l'alumnat". Síndic de Greuges, 2016

⁴ "La segregació escolar a Catalunya (II): condicions d'escolarització". Síndic de Greuges, 2016

Document de treball de la CESSEM.

processos de preinscripció escolar.

L'anterior Pla de Govern de l'Ajuntament de Manresa ⁽⁵⁾, elaborat a partir d'un procés participatiu, incorpora la següent proposta per a la legislatura 2015-2019: "*Elaborar un acord contra la segregació escolar*".

El curs 2015-16, l'Ajuntament de Manresa i el Departament d'Educació signen un conveni per a la creació del Pla educatiu d'entorn de Manresa (PEE-M) amb la finalitat de millorar els resultats educatius i la cohesió social, i amb l'objectiu de contribuir a millorar les condicions d'escolarització del municipi ⁽⁶⁾. Al llarg d'aquest curs es reben els escrits d'adhesió al PEE-M dels consells escolars de tots els centres educatius de Manresa.

A partir del 2015 la comissió de garanties d'admissió (CGA) de Manresa inicia un seguiment i valoració de la situació de segregació escolar a partir de les assignacions que es produeixen al llarg del curs (o matrícula viva en el procés d'admissió), que es complementa també amb un estudi i valoració de la situació de segregació resultant del procés de preinscripció, centrat en els cursos de P3 i 1r d'ESO a partir de les demandes de centre per part de les famílies i les posteriors assignacions que redistribueixen la sobredemanda entre els centres sol·licitats en altres opcions per les famílies, o amb assignacions d'ofici (assignació de plaça a un centre no demanat per la família).

Cap a final del curs 2016-17, i a partir de les dades aportades per la CGA, la Comissió operativa del PEE-M decideix proposar la creació d'una comissió que abordi la situació de segregació escolar a Manresa. És el naixement de la Comissió d'estudi de la situació de segregació escolar a Manresa (CESSEM).

⁵ "Amb tu decidim. Pla de govern Manresa 2016-19". Ajuntament de Manresa, 2016

⁶ "Conveni de col·laboració entre l'administració de la Generalitat de Catalunya mitjançant el Departament d'Ensenyament i l'Ajuntament de Manresa per al Pla educatiu d'entorn". 2 de novembre de 2015

2.- La Comissió d'estudi de la situació de segregació escolar a Manresa (CESSEM)

El 5 d'octubre del 2017, la comissió institucional representativa del PEE-M (màxim òrgan de gestió del pla educatiu d'entorn) aprova la creació d'una comissió d'estudi per a la situació de segregació escolar a Manresa (CESSEM). En aquesta data es va convidar a participar de manera voluntària als membres d'aquesta comissió del PEE. El 9 d'octubre es va convidar a participar de la CESSEM als membres de la CGA que voluntàriament s'hi ofereixin. Finalment, el 13 de novembre es va convidar a participar de la CESSEM als membres del consell escolar municipal (CEM-M). Altrament, i a títol personal, alguns membres de la comunitat educativa interessats i preocupats pel tema es van oferir en l'àmbit individual per participar també dels treballs de la CESSEM.

Finalment, el 4 de desembre de 2017 es va celebrar la sessió de constitució de la CESSEM. La comissió va quedar presidida per l'inspector de referència de l'escolarització a Manresa, i president de la CGA, i amb una trentena de membres. Al punt 8 d'aquest informe es pot trobar la relació nominal dels membres que han anat formant part de la CESSEM al llarg d'aquest temps. Es pot observar que els membres que componen la CESSEM representen de manera paritària als diferents sectors educatius de Manresa (pública-concertada, primària-secundària, direccions-famílies, CGA-CEM-PEE, i representants de l'administració local i del Departament d'Educació de la Generalitat).

La CESSEM neix de la voluntat d'anàlisi i millora de la situació de segregació escolar a Manresa.

En la sessió de constitució es van definir els següents tres objectius:

- Elaborar un diagnòstic de la situació de segregació escolar a Manresa.

Document de treball de la CESSEM.

- Aportar elements de reflexió a la comunitat educativa.
- Proposar línies de treball que impliquin a tots els nivells de responsabilitat: des de les mateixes administracions, als centres educatius i a la globalitat de la comunitat educativa.

El calendari de treball d'aquesta comissió es va concretar amb una reunió de treball amb periodicitat bimensual, i amb un horitzó inicial de treball de dos cursos, que posteriorment, i veient l'abast del tema, es va allargar a tres cursos escolars.

En els dos primers cursos (2017-18 i 2018-19) es van realitzar cinc sessions de treball anuals i es van elaborar sengles informes finals de curs (⁷, ⁸). El tercer curs (2019-20) s'han realitzat quatre sessions de treball i s'ha redactat l'informe final de la comissió.

La CESSEM compta amb representació de tots els sectors de la comunitat educativa i assessorament del món acadèmic, i vol aportar propostes consensuades per a revertir l'actual situació de segregació escolar.

Al llarg de les diferents sessions de la comissió s'han realitzat dinàmiques de treball per elaborar una diagnosi compartida, per analitzar i prioritzar diferents aspectes vinculats a la segregació, i consensuar propostes de futur per a millorar l'equitat en l'educació a Manresa.

Cal destacar que també hem disposat d'aportacions d'experts acadèmics com ara:

- Jordi Collet (UVic-CC), que va fer una exposició sobre polítiques educatives el març 2018 i febrer 2019, i va elaborar un treball per encàrrec de la CESSEM, conjuntament amb Joan Carles Martori (UVic-CC) titulat "*Segregació de la xarxa escolar Manresana: primeres anàlisis i propostes*" (juliol 2018) (⁹).
- Lluís Font (URL), que va impartir, el març de 2018, una xerrada sobre "Els reptes de l'educació, avui", com a president Consell Escolar de Catalunya (¹⁰).
- Xavier Bonal (UAB), que va presentar, al març de 2019, el document "*Combatre la segregació escolar: de l'amenaça a l'oportunitat*" (Xavier Bonal, Joan Cuevas), editat per la Fundació Jaume Bofill (¹¹).
- Ricard Benito (UAB) i Isaac González (UOC) que, al juliol 2019, van fer una exposició sobre zonificacions escolars i han elaborat un treball per encàrrec de la CESSEM intítulat: "*Estudi de la segregació escolar a Manresa*" (juny 2020) (¹²).

Fruit de tot aquest treball, la CESSEM ha concretat un marc amb diferents visions per abordar la segregació escolar a Manresa, ha realitzat una diagnosi detallada a partir de tota la informació i totes les dades treballades, i finalment ha formulat un seguit de propostes per a millorar l'equitat i reduir la situació de segregació a Manresa.

⁷ Informe núm. 1 de la Comissió d'estudi de la situació de segregació escolar a Manresa (CESSEM). Juliol 2018

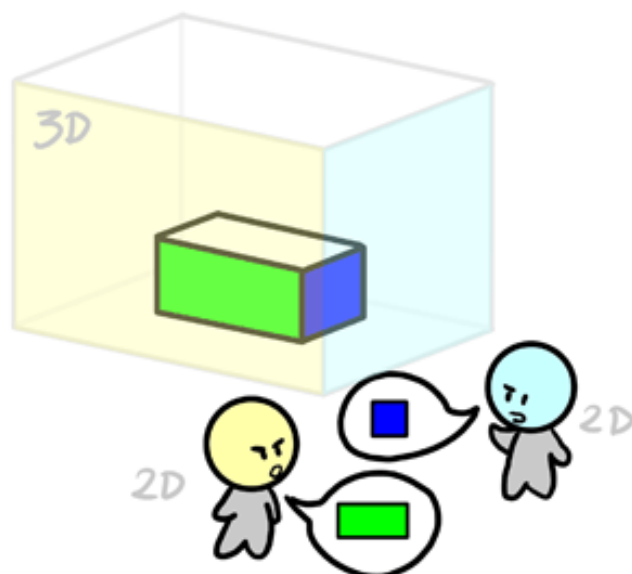
⁸ Informe núm. 2 de la Comissió d'estudi de la situació de segregació escolar a Manresa (CESSEM). Juliol 2019

⁹ "Segregació de la xarxa escolar manresana: primeres anàlisis i propostes". Jordi Collet i Joan Carles Martori (UVic-UCC), juliol 2018.

¹⁰ "Els reptes de l'educació, avui" Lluís Font (URL), març 2018

¹¹ "Combatre la segregació escolar, de l'amenaça a l'oportunitat" Xavier Bonal (UAB), març 2019

¹² "Estudi de la segregació escolar a Manresa" R. Benito (UAB), I. Gonzalez (UOC), juny 2020.

3.- Diferents visions per abordar la segregació escolar a Manresa.

Quan parlem de segregació escolar ens referim, inicialment, a una distribució desigual de l'alumnat estranger entre centres educatius d'una mateixa xarxa escolar, municipi o territori. Quan es dona aquest fet, podem parlar indistintament d'una xarxa escolar segregada, o de l'existència de segregació escolar intercentres. Aquesta circumstància provoca que alguns centres tinguin un percentatge d'alumnat estranger per sobre del que s'observa al seu voltant. La composició desequilibrada d'aquests centres fa que sovint siguin poc desitjats per algunes famílies del seu entorn proper i, per tant, aquest desequilibri es pot aguditzar any rere any per l'anomenat "efecte fugida". Aquesta és la idea que ens ve al cap quan parlem de segregació escolar.

Més enllà de l'alumnat estranger també es pot parlar de segregació escolar a partir de desequilibris en la distribució d'altres tipologies d'alumnes, com veurem més endavant.

La segregació escolar cal abordar-la a diferents nivells o capes: l'aula, el centre, la xarxa de centres de Manresa, i també en l'àmbit global del municipi i amb campanyes de sensibilització en l'àmbit social.

La segregació escolar és, però, un tema més complex i multifactorial que cal valorar tant des de l'òptica escolar (de la xarxa escolar, i del centre educatiu) com des de l'òptica "extraescolar" (el comportament global de la societat).

3.1.- La xarxa escolar segregada i la xarxa escolar segregadora.

Una xarxa educativa amb segregació escolar comporta l'existència de centres educatius amb una major concentració d'alumnes, segons diferents variables (estrangers, baix nivell socioeconòmic, baix nivell d'instrucció dels progenitors,...). Aquesta segregació escolar fomenta l'aïllament de determinats grups socials i dificulta la cohesió social.

Els estudis associen un major nivell de segregació de la xarxa escolar amb una major tendència a la reproducció generacional del fracàs escolar. I amb ell, menys equitat, menys igualtat d'oportunitats i menys cohesió social. La lluita contra la segregació escolar ha de fer possible una major diversitat en tots i cadascun dels centres educatius. Així, com més heterogenis siguin els centres internament i més homogenis entre ells, millors oportunitats educatives per a tothom.

La irregular distribució dels centres educatius en la trama urbana, juntament amb la irregular distribució de la població en els diferents barris de la ciutat, dificulten la correcta distribució de l'alumnat en tots els centres. La segregació de la xarxa escolar (segregació intercentres) està determinada també per la lliure elecció de centre en els processos de preinscripció. L'elecció de centre està motivada, en molts casos, per la proximitat amb el domicili. Per altra banda, la tria de centre també està motivada pel seu projecte educatiu. Aquesta opció familiar tendeix a reproduir entorns educatius més homogenis socialment, i pot ajudar a generar l'efecte fugida de centres més propers i més heterogenis.

La segregació escolar perjudica a tot l'alumnat, i no només al "segregat". Empobreix el coneixement de la societat en què vivim i dificulta la possibilitat d'establir llaços de relació amb persones diverses. Tenir només relacions amb grups socials similars al propi és, avui en dia, una mancança educativa significativa i va en sentit invers al desig de cohesió social.

La segregació escolar s'ha produït més per ommissió que per l'acció dels poders públics. La determinació amb què les administracions actuen contra l'efecte fugida també és un element que pot millorar la lluita contra la segregació escolar des del mateix moment de la tria de centre. Una xarxa segregadora és la que funciona mantenint o incrementant els valors de segregació existents.

Podem acceptar que la xarxa escolar de Manresa tingui nivells millorables de segregació, però no volem acceptar que la xarxa escolar de Manresa sigui una xarxa segregadora (que faciliti aquesta segregació). Les propostes incorporades en el punt cinquè d'aquest informe pretenen aconseguir una xarxa escolar més inclusiva i menys segregadora.

3.2.- El centre segregat i el centre segregador.

Vulgarment es parla de centre segregat quan la composició social de les famílies del centre no és reflex de la composició social del barri o entorn proper del centre. Aquesta circumstància és externa al centre, ja que la seva composició social és fruit,

fonamentalment, de l'opció de lliure elecció de centre per part de les famílies del seu entorn. Un centre segregat és fruit, doncs, d'una societat segregadora (o, almenys, d'una part d'aquesta societat). Més endavant desplegarem algunes reflexions més entorn el concepte de societat segregadora.

Ens podem trobar amb centres segregadors? Disposar d'una bona distribució de l'alumnat entre els centres i que cada centre disposi d'heterogeneïtat en la seva composició escolar són condicions necessàries però no suficients per garantir l'equitat i la no segregació. També calen mesures pedagògiques ("efecte centre") per tal d'assolir l'equitat i la inclusió. Les decisions que es prenen en el mateix centre escolar juguen un paper important en els processos de segregació escolar. La discriminació activa, la passivitat, la tolerància, la cerca de l'exclusivitat o la indiferència són actituds que, en un sentit o en un altre, condicionen les dinàmiques de segregació i d'inclusió internes d'un centre.

La no segregació i la inclusió tenen punts de relació. Una educació inclusiva promou l'atenció educativa a tots els alumnes i es fixa de forma especial en aquells grups d'alumnes amb un risc més gran de marginació o d'exclusió (de segregació), garantint la seva presència, participació, aprenentatge i progrés en un entorn ordinari.

El centre i les aules són el nucli sobre el qual pivota l'educació. Hi ha centres en els que, tot i una correcta composició social d'acord amb la del seu entorn, es poden viure situacions de segregació interna que reproduïxin models d'exclusió social. Algunes situacions que poden servir d'exemple per valorar el grau d'inclusió o de segregació interna d'un centre poden ser:

- Els agrupaments d'alumnes que busquen la uniformitat i homogeneïtat de l'alumnat (segregació dels alumnes per nivells o per tipologia).
- L'organització a l'aula de les activitats d'aprenentatge (les metodologies d'aula que faciliten l'accés al currículum) d'una escola inclusiva ha de permetre la participació d'alumnes amb condicions i capacitats diverses i normalment en un entorn escolar ordinari.
- La prevenció de conflictes de convivència i la prevenció de l'absentisme escolar aporten més a la cohesió social que les actuacions reactives i sancionadores davant dels conflictes de convivència i d'absentisme.
- La participació activa de les famílies en l'educació dels seus fills col·labora en la millora de la cohesió social de la comunitat educativa.

L'escola significa un espai i un temps privilegiat de trobada i confluència de totes les persones i la diversitat és la seva riquesa. Els contextos diversos garanteixen una millor educació i preparació per afrontar la realitat complexa del món actual, i especialment del futur. La diversitat és un valor en l'educació per als alumnes que presenten alguna dificultat (els aporta models positius) i per als més preparats (els millora les habilitats interpersonals i socials que seran necessàries per al seu futur).

A més de les activitats acadèmiques i curriculars, la majoria de centres també ofereixen d'altres serveis addicionals que afavoreixen l'educació no formal dels seus alumnes. En la mesura que l'accés a aquests serveis sigui més universal estarem més a prop de la desitjada equitat i afavorirem més la cohesió social. Quan un centre facilita suport i orientació a les famílies per a l'accés a beques i ajuts, i quan gestiona els seus recursos per atendre als alumnes que més ho necessiten, sense discriminacions per raons econòmiques, territorials, socials, culturals o de capacitat, s'apropa més al model de centre inclusiu i no segregador.

Per abordar la segregació escolar no ens hem de quedar només amb una bona distribució dels alumnes entre els diferents centres. La manera com cada centre concreta la seva proposta educativa és determinant, també, per lluitar contra la segregació escolar i millorar la cohesió social. Podem parlar de centres segregadors en tant que reproduïxen situacions d'exclusió social.

3.3.- La societat segregada i la societat segregadora.

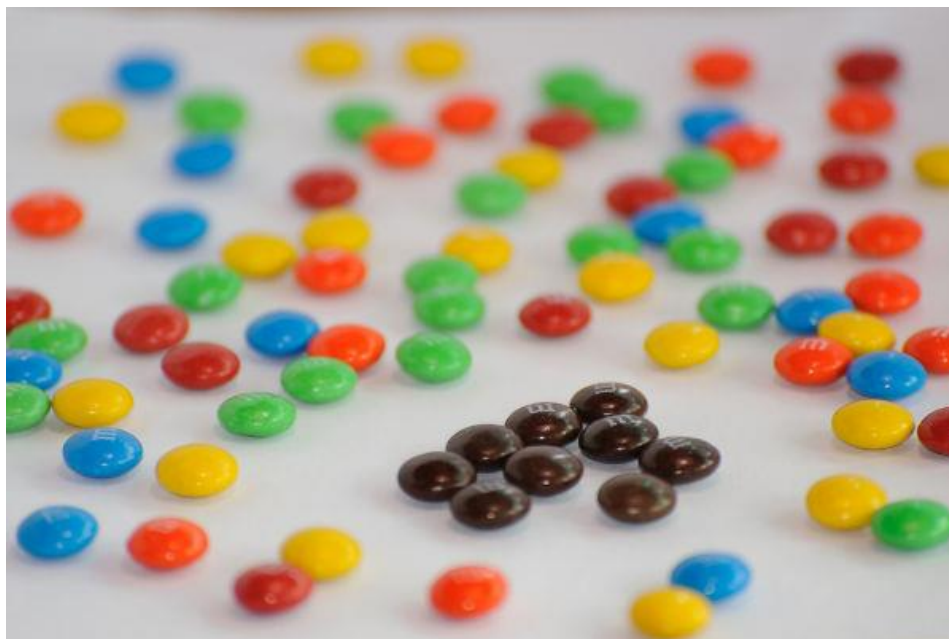
Hem parlat de segregació amb relació a un centre educatiu i també amb relació al conjunt de centres educatius (xarxa escolar). De manera anàloga, podem parlar de societat segregada i segregadora?

La resposta pot ser afirmativa si entenem que hi ha una distribució desigual dels diferents grups de població entre barris, entre associacions, clubs, o que aquests grups de població participen de manera desigual en les activitats de caràcter social, festiu, o de lleure.

En la mateixa línia que hem comentat anteriorment, podem acceptar que la societat de Manresa tingui nivells millorables de segregació, però no volem acceptar de cap manera que la societat de Manresa sigui una societat segregadora, o que faciliti aquesta segregació. Si volem una societat cohesionada i sense risc de fractura, tant les institucions públiques com l'anomenada "societat civil" hem de vetllar per evitar la segregació social també fora de l'àmbit escolar. Tal com abans parlàvem de l'accés als serveis addicionals que complementen l'educació no formal, ara podem parlar dels drets del ciutadà en l'accés a l'habitatge, la distribució de la riquesa, l'accés al lleure, l'esport, la cultura, la sanitat, l'accés a internet, etc.

La societat és més diversa en entorns de llibertat i tendeix a la uniformitat en entorns més autoritaris. Així, la diversitat cal entendre-la com una riquesa. El reconeixement i l'expressió del pluralisme són valors que cal protegir i fomentar en una societat lliure i democràtica com la que volem. La diferència, que no la desigualtat, ha de ser la base de la democràcia. L'equitat és el camí per a garantir la igualtat de drets de tothom, malgrat aquestes diferències.

Quan parlem de segregació escolar en sentit ampli, entenem que cal millorar el món de l'educació però també cal que la societat sigui un model de no segregació i de no exclusió per als nostres alumnes. Es diu que l'escola és reflex de la societat, i per a educar en la inclusió i la cohesió social ens cal una societat justa i democràtica.

4.- La situació de segregació escolar a Manresa.

Començarem aquest punt de l'informe comentant l'evolució de la població estrangera a Manresa, per passar a analitzar la seva distribució escolar a partir dels indicadors utilitzats pel Síndic de Greuges.

Ja hem comentat que la segregació escolar no es redueix a una mala distribució exclusivament d'alumnes estrangers, sinó que s'ha de tenir una visió més àmplia i valorar d'altres tipologies d'alumnes i de les variables que puguin ser motiu de situacions de segregació escolar. Parlarem de la distribució de la pobresa a partir de la distribució d'alumnes receptors de beques i ajuts, parlarem de la distribució d'alumnat nouvingut, i parlarem de la distribució d'alumnes segons el nivell instructiu de les famílies.

Ampliem aquest punt analitzant i valorant les diferents variables que ajuden a definir l'oferta de places en els processos de preinscripció escolar. Parlarem de la planificació escolar, de les àrees de proximitat, de les adscripcions entre centres de primària i secundària, de l'encaix de l'oferta de places (nombre de grups i ràtios d'alumnes), de la reserva de places per l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu, i també parlarem dels processos d'acompanyament i informació a les famílies en el moment de la preinscripció.

També parlarem dels efectes de l'arribada de nous alumnes al llarg del curs (matrícula viva) sobre la segregació escolar a Manresa, i completarem aquest punt fent referència als possibles processos de segregació escolar interna dels centres educatius, així com

del context social i l'accés als serveis d'educació no formal i de socialització que existeixen a Manresa.

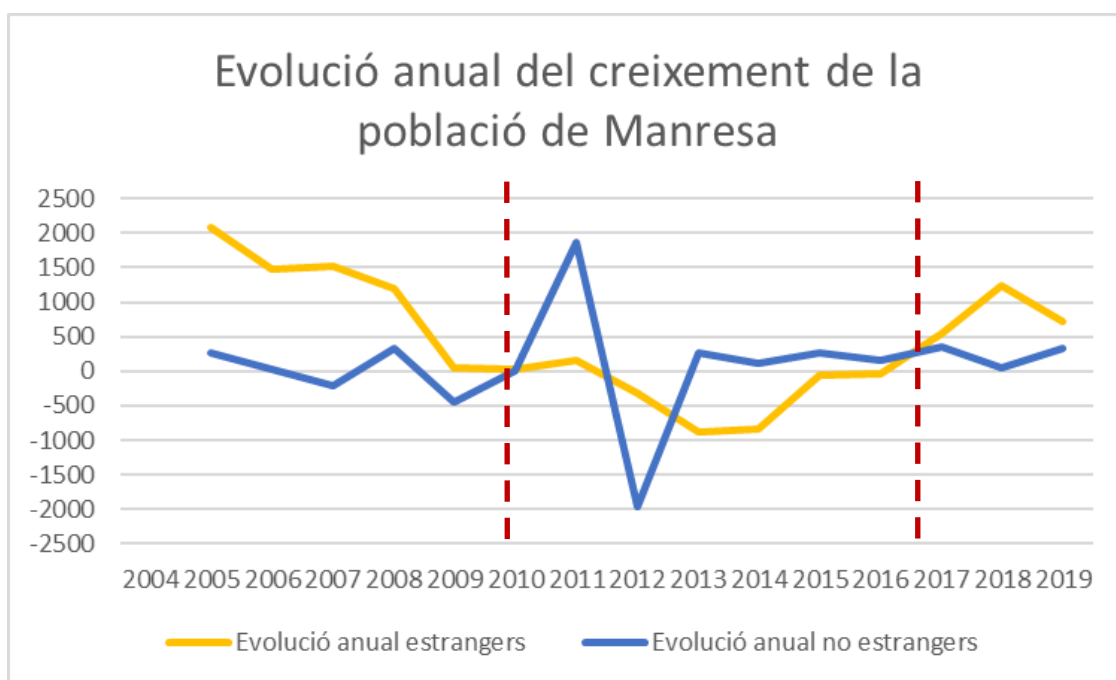
4.1.- Evolució de la població estrangera a Manresa.

A partir del document "Anàlisi semestral de la immigració estrangera a Manresa" (13) destaquem algunes dades referides a la població estrangera a Manresa.

En la següent gràfica es pot veure l'evolució comparada d'habitants a Manresa amb l'evolució d'immigrants en el període 2001-2019 (juny):

Manresa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Cens total d'habitants	70520	72865	74369	75675	77208	76810	76853	78872	76604	75990	75267	75475	75583	76482	77783	78830
Cens d'estrangers	7582	9661	11143	12663	13855	13912	13950	14107	13793	12912	12084	12018	11972	12509	13755	14465
Cens de no estrangers	62938	63204	63226	63012	63353	62898	62903	64765	62811	63078	63183	63457	63611	63973	64028	64365

Si ens fixem en l'evolució dels habitants estrangers i dels no estrangers en els darrers anys, veurem que entre el 2004 i el 2019 es poden diferenciar tres períodes amb comportaments demogràfics diferents:

- En el període 2004-2009 s'observa que el creixement de població estrangera (línia groga) és superior al de la població no estrangera a Manresa (línia blava).
- En el període 2009-2016 s'observa que l'evolució de l'arribada de població estrangera a Manresa (línia groga) es va situant al mateix nivell, o fins i tot per sota del creixement de la població no estrangera a la ciutat (línia blava). Aquest comportament demogràfic coincideix amb una progressiva pèrdua en el global d'habitants de Manresa i es vincula als efectes de la crisi econòmica.

¹³ "Anàlisi semestral de la immigració estrangera a Manresa" 30 de juny de 2019. Programa de nova ciutadania. Regidoria de Cohesió Social. Ajuntament de Manresa.

Document de treball de la CESSEM.

- A partir del 2017 es constata un canvi evident de tendència passant de l'estancament i pèrdua demogràfica del període anterior a un increment de població, íntimament relacionat amb l'arribada de població estrangera. Aquesta tendència està constatada tant pel conjunt català com espanyol.

Percentatge d'estrangers en el cens de Manresa	
2004	11,00%
2009	18,11%
2014	16,05%
2019	18,35%

Si observem l'evolució del percentatge d'estrangers sobre el total dels habitants censats a Manresa en els darrers anys, veurem com el 2019 s'ha arribat al màxim històric de percentatge de població estrangera a Manresa, igualant el mateix percentatge que ja es va donar el desembre de 2011.

Tot i que el juny de 2019 el percentatge de població estrangera empadronada a Manresa era del 18,35% (14465 habitants estrangers), la percepció subjectiva és de major presència de població "estrangera" perquè socialment també s'agrupa dins del mateix col·lectiu d'"estrangers" a altres persones que administrativament no són. En concret, a Manresa hi ha un 5,81% de residents de nacionalitat espanyola que són nascuts a l'estranger (majoritàriament són fills d'estrangers), i també hi ha un percentatge d'espanyols nascuts a Manresa que són igualment fills d'estrangers. En aquests dos casos, tot i ser administrativament població espanyola, socialment es tendeix a classificar-la com a "estrangera" o "immigrant" pel seu origen (l'anomenada segona generació d'immigrants).

A Manresa, com a la resta de Catalunya, s'ha produït un increment important en el percentatge de població estrangera, i a 30 de juny de 2019 aquest percentatge s'ha situat a Manresa en el 18,35%.

Si ens fixem en la franja de població de 0-5 anys, aquest percentatge arriba, a Manresa, al 29,89%.

Aquest fet indueix a pensar que en els propers anys s'observarà un important creixement d'alumnes estrangers escolaritzats en els centres de Manresa.

Dades del padró de Manresa a 30 de juny de 2019

Si analitzem la distribució de la població estrangera en l'àmbit administratiu (el 18,35%) per franges d'edat i en fem una valoració, observem que a les edats d'educació infantil hi ha una proporció del, quasi, 30% de població estrangera, mentre que en les edats de l'ESO aquesta proporció és del, quasi, 14%.

Franges d'edat	Total d'hab. a Manresa	Total d'estrangers	Percentatge d'estrangers
0-5 anys	4155	1242	29,89%
6-10 anys	4396	955	21,72%
11-15 anys	4341	593	13,66%
16-20 anys	3967	756	19,06%
21-25 anys	3998	1107	27,69%
26-30 anys	4238	1384	32,66%
31-35 anys	4551	1643	36,10%

A partir d'aquestes dades cal esperar que el percentatge de la població estrangera escolaritzada en els centres de Manresa s'incrementi en els pròxims anys, especialment a l'ESO, a mesura que creixin els menors estrangers ja empadronats a la nostra ciutat.

4.2.- Evolució a Manresa de la segregació escolar intercentres per alumnes estrangers, segons els indicadors definits pel Síndic de Greuges.

Coincidint amb la forta arribada d'immigrants a Catalunya a partir del 2000, el Síndic de Greuges va elaborar un primer estudi sobre "La segregació escolar a Catalunya" (2008) que va tenir continuïtat amb dos estudis posteriors (2016) sobre les condicions d'escolarització i sobre la gestió del procés d'admissió de l'alumnat.

En aquests estudis el Síndic va mesurar la desigualtat en la distribució d'alumnes estrangers en centres d'un mateix municipi a partir d'uns indicadors que permetessin la quantificació i la comparació de diferents realitats. L'estudi va recollir dades a escala municipal de totes les capitals de comarca i dels municipis majors de 50.000 habitants.

En el primer estudi del Síndic, de 2008, es va definir un "índex d'equitat" en la distribució d'alumnat estranger calculat a partir de la relació entre el percentatge d'alumnat estranger en el sector públic i el percentatge del mateix tipus d'alumnat en el sector privat:

Índex d'equitat en la distribució d'alumnat estranger = % al. estr. sector púb. / % al. estr. sector priv.

En aquest primer informe del Síndic, a Manresa hi havia 3,3 alumnes estrangers a l'escola pública d'infantil i primària per cada alumne estranger escolaritzat en la concertada, mentre que la proporció a secundària era d'1,34 alumnes estrangers en instituts públics per cada alumne estranger escolaritzat en centres concertats.

Una evidència que es constata a partir d'aquestes dades del Síndic és que a Manresa s'observa una major segregació escolar d'alumnes estrangers a les etapes d'infantil i primària que no pas a l'etapa de secundària obligatòria.

En la segona de les publicacions del Síndic, de 2016, ja no es van publicar dades d'aquest indicador perquè s'havia constatat una major diferència en la distribució d'alumnes estrangers entre centres de la mateixa titularitat (públics amb públics, o concertats amb concertats) que entre els centres públics i concertats. Aquest fet és constatable també a Manresa com veurem més endavant.

El segon indicador que ha proposat el Síndic per a valorar la correcta distribució d'alumnat estranger entre tots els centres d'un mateix municipi és la "dissimilitud". Aquest és un índex molt utilitzat en estudis sociològics i valora la proporció del grup analitzat (en el nostre cas, l'alumnat estranger) que hauria de canviar de centre per aconseguir una distribució perfectament equitativa.

Índex de dissimilitud (D) = $\frac{1}{2} \sum_{\text{municipi}} \text{valor abs} \left(\frac{\text{estr}_{\text{escola}}}{\text{estr}_{\text{municipi}}} - \frac{\text{esp}_{\text{escola}}}{\text{esp}_{\text{municipi}}} \right)$

El valor d'aquest índex oscil·la entre 0 i 1, essent 0 la situació de perfecta igualtat, i 1 la màxima desigualtat. Els valors d'aquest indicador que habitualment es prenen com a referència en la segregació escolar són:

- Valors entre 0 i 0,2: es considera que hi ha una bona equitat en la distribució del grup analitzat.
- Valors entre 0,2 i 0,3: es considera que la distribució del grup analitzat es troba en situació d'alerta, i caldria millorar-la.

Document de treball de la CESSEM.

- Valors per sobre de 0,3: es considera que la distribució del grup analitzat es troba en una zona crítica que pot generar una pèrdua en la cohesió social per falta d'equitat.

A continuació recollim unes dades obtingudes dels informes elaborats pel Síndic de Greuges el 2008 (amb dades de 2006) i al 2016 (amb dades de 2014), i del lloc web del Síndic de Greuges (<http://www.sindic.cat/ca/page.asp?id=503>) amb dades dels darrers dos cursos:

Indicadors / curs	2006-07	2014-15	2017-18	2018-19	2019-20
Percentatge d'estrangers empadronats a Manresa (1)	14,98%	16,05%	16,35%	17,68%	18,35%
Dissimilitud d'alumnat estranger a Catalunya EINF-EPRI (2)	0,49	0,47	0,44	0,44	
Dissimilitud d'alumnat estranger a Manresa EINF-EPRI (2)		0,42	0,42	0,41	
Diferència Dissimilitud Catalunya-Manresa EINF-EPRI		0,05	0,02	0,03	
Dissimilitud d'alumnat estranger a Catalunya ESO (2)	0,40	0,38	0,36	0,35	
Dissimilitud d'alumnat estranger a Manresa ESO (2)	0,22	0,29	0,28	0,25	
Diferència Dissimilitud Catalunya-Manresa ESO	0,18	0,09	0,08	0,10	

(1) Dades del padró municipal del mes de desembre extretes de l'informe "ANÀLISI SEMESTRAL DE LA IMMIGRACIÓ ESTRANGERA A MANRESA" de juny 2019 (Programa de nova ciutadania. Regidoria de Cohesió Social. Ajuntament de Manresa)

(2) Dades extretes dels informes i de la web del Síndic de Greuges de Catalunya, a partir de les dades facilitades pel Departament d'Educació.

A partir d'aquestes dades es poden fer les següents valoracions:

- Tant a Manresa com a tota Catalunya s'observa millor equitat en la distribució de l'alumnat estranger a secundària que no pas a primària.
- A Manresa hi ha millor distribució d'alumnat estranger que al global de Catalunya.
- Per la diferència entre els valors globals de Catalunya i els de Manresa, la distribució d'alumnat estranger de secundària a Manresa és comparativament millor que la distribució a primària.
- En els dos darrers cursos s'observa una lleugera millora tant a Manresa com a Catalunya. Aquesta millora a Manresa és més significativa a secundària que a primària.

Cal dir que les dades sobre Manresa elaborades pel Síndic de Greuges corresponen a l'agregació de les dades de tots els centres ubicats al terme municipal de Manresa, i per tant l'Escola Flama no queda inclosa per al càlcul global del municipi, ja que està ubicada al terme municipal de Sant Fruitós de Bages. Més endavant en

A partir de l'històric de les dades aportades pel Síndic de Greuges de Catalunya sobre segregació escolar d'alumnat estranger a Manresa podem afirmar que:

- El nivell de segregació escolar a Manresa és menor que el de la mitjana de tota Catalunya.
- A secundària s'observa menor segregació que a infantil i primària, tant a Manresa com a Catalunya..
- Les dades de dissimilitud al primer curs d'ESO i al global d'etapa a Manresa ens permeten preveure una millora de la situació a secundària.
- Contràriament, les dades de dissimilitud al primer curs d'infantil (P3) i al global d'infantil i primària a Manresa ens permeten preveure una lleuger retrocés de la situació i per això calen noves mesures que puguin tenir impacte real en l'actual nivell de segregació escolar d'alumnat estranger a Manresa en aquestes etapes.

Document de treball de la CESSEM.

aquest informe exposarem les dades globals de Manresa, agregant també les d'aquest centre. Tot i aquesta circumstància, les calculades pel Síndic mostren unes tendències que són vàlides per a fer una primera interpretació global com l'exposada anteriorment.

Si entenem que l'alumnat ja escolaritzat continua, majoritàriament, en el mateix centre al llarg de tota l'escolarització obligatòria, caldrà posar especial atenció en l'evolució d'aquest indicador en els cursos inicials de les etapes d'infantil (P3) i de secundària (1r d'ESO) perquè l'evolució de l'indicador per aquests nivells inicials pot marcar l'evolució del global d'aquest indicador per al global de tota l'etapa en els pròxims anys:

Indicadors / curs	2017-18	2018-19	2019-20
Dissimilitud d'alumnat estranger a Catalunya P3 (2)	0,47	0,45	
Dissimilitud d'alumnat estranger a Manresa P3 (2)	0,47	0,45	
Diferència Dissimilitud Catalunya-Manresa P3	0,00	0,00	
Dissimilitud d'alumnat estranger a Catalunya ESO1 (2)	0,38	0,37	
Dissimilitud d'alumnat estranger a Manresa ESO1 (2)	0,35	0,23	
Diferència Dissimilitud Catalunya-Manresa ESO1	0,03	0,14	

(2) Dades extretes dels informes i de la web del Síndic de Greuges de Catalunya, a partir de les dades facilitades pel Departament d'Educació.

A partir d'aquestes dades es poden fer les següents valoracions per als primers cursos de les etapes d'infantil (P3) i de secundària (ESO1), que coincideixen amb les ja exposades sobre la globalitat de l'etapa infantil-primària i de secundària:

- Tant a Manresa com a tota Catalunya s'observa millor equitat en la distribució de l'alumnat estranger a ESO1 que a P3.
- A Manresa hi ha millor distribució d'alumnat estranger que al global de Catalunya.
- Per la diferència entre els valors globals de Catalunya i els de Manresa, la distribució d'alumnat estranger a ESO1 a Manresa és comparativament millor que la distribució a P3.
- En els dos darrers cursos s'observa una lleugera millora tant a Manresa com a Catalunya. Aquesta millora a Manresa és més significativa a ESO1 que a P3.

Comparant les dades globals de Catalunya entre la dissimilitud d'alumnat estranger en el global de les diferents etapes (EINF-EPRI i ESO) amb les del primer curs de cadascuna d'aquestes etapes (P3 i ESO1) s'observa una situació preocupant, ja que els valors de la dissimilitud a tota Catalunya mostren una major segregació en la distribució de l'alumnat estranger en el primer curs de l'etapa (0,47 per a P3 i 0,38 a ESO1) que en la globalitat de l'etapa (0,44 a EINF-EPRI i 0,36 a ESO). Amb aquestes dades es fa difícil pensar que es pugui millorar la dissimilitud global de l'etapa en els pròxims cursos.

La mateixa comparació a Manresa entre els valors de la dissimilitud d'alumnes estrangers en el global de les diferents etapes i els respectius primers cursos, es mostra dispar:

- A P3 es mantenen uns valors pitjors de dissimilitud en comparació amb els globals de l'etapa d'EINF-EPRI.
- A ESO1 es milloren els valors de dissimilitud en comparació amb els de l'etapa d'ESO.

Disposar de dades objectives sobre la quantitat de població estrangera a Manresa (en percentatges), així com la valoració d'un indicador que permeti quantificar

Document de treball de la CESSEM.

numèricament la correcta distribució d'un determinat grup d'alumnes entre tots els centres (la dissimilitud per a l'alumnat estranger), ens permet configurar una realitat objectiva i consensuada sobre el nivell de segregació escolar a Manresa, i ens permet lluitar contra la tendència subjectiva a relacionar directament un major nombre d'estrangers amb una major segregació. Així, hem pogut constatar una millora en la distribució de l'alumnat estranger entre tots els centres del municipi en els darrers dos cursos malgrat que s'ha constatat un increment en la quantitat de població estrangera a Manresa.

Fins ara ens hem centrat exclusivament en la realitat de la distribució d'alumnes estrangers per ser aquest l'objecte d'estudi inicial per part del Síndic de Greuges, però la possible segregació escolar es pot estudiar a partir d'altres variables i tipologies d'alumnes, com per exemple la distribució d'alumnes amb necessitats de suport educatiu específic, la distribució de la pobresa a partir de les famílies receptores d'ajuts i beques de l'administració, o per la distribució de l'alumnat en funció del nivell instructiu dels progenitors.

Altrament, els estudis sobre la segregació escolar més actuals han passat de ser merament descriptius a estudiar les diferents variables que es poden correlacionar amb la segregació (estudis sociodemogràfics de l'entorn, condicions dels centres amb major sobredemanda, regulació normativa dels processos d'admissió, etc.).

A continuació presentem les dades treballades en el si de la CESSEM.

4.3.- La segregació escolar intercentres a Manresa a partir d'altres variables treballades en la CESSEM.

Una de les primeres actuacions de la CESSEM va ser replicar l'estudi del Síndic sobre la distribució d'alumnat estranger, agregant les dades de l'Escola Flama que, tot i estar ubicada a Sant Fruitós de Bages, forma part de la xarxa escolar de Manresa. Donat que aquesta escola té unes taxes d'alumnat estranger molt baixes, caldria esperar que la dissimilitud de Manresa calculada per la CESSEM sigui lleugerament superior a la calculada pel Síndic. I així es constata:

Comparació de la dissimilitud d'alumnat estranger calculada pel Síndic i per la CESSEM

Indicadors / curs	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Percentatge d'estrangers empadronats a Manresa (1)	15,84%	16,35%	17,68%	18,35%
Dissimilitud d'alumnat estranger a Catalunya EINF-EPRI, segons Síndic (2)	0,45	0,44	0,44	
Dissimilitud d'alumnat estranger a Manresa EINF-EPRI, segons Síndic (2)		0,42	0,41	
Dissimilitud d'alumnat estranger a Manresa EINF-EPRI, segons CESSEM (3)	0,40	0,43	0,42	
Dissimilitud d'alumnat estranger a Catalunya ESO, segons el Síndic (2)	0,36	0,36	0,35	
Dissimilitud d'alumnat estranger a Manresa ESO, segons el Síndic (2)		0,28	0,25	
Dissimilitud d'alumnat estranger a Manresa ESO, segons CESSEM (3)	0,29	0,30		

(1) Dades del padró municipal del mes de desembre extretes de l'informe "ANÀLISI SEMESTRAL DE LA IMMIGRACIÓ ESTRANGERA A MANRESA" de juny 2019 (Programa de nova ciutadania. Regidoria de Cohesió Social. Ajuntament de Manresa)

(2) Dades extretes dels informes i de la web del Síndic de Greuges de Catalunya, a partir de les dades facilitades pel Departament d'Educació.

(3) Dades treballades per la CESSEM a partir del sistema d'indicadors de centre (SIC) de la inspecció d'educació de Catalunya.

Les petites diferències que s'observen a secundària entre els valors del Síndic i els de la CESSEM són degudes al fet que estan calculades a partir de bases de dades no exactament coincidents. Mentre el Síndic treballa a partir de les dades facilitades pel Departament en acabar el curs escolar, la CESSEM obté les dades del sistema d'indicadors de centre de la inspecció, després de seguir un procés de validació i

Document de treball de la CESSEM.

afinament de les dades directament obtingudes de l'aplicació informàtica de suport a la gestió de l'alumnat (que són les dades amb les quals treballa el Síndic).

Des de la CESSEM hem realitzat càlculs de dissimilitud per alumnes estrangers seguint el model del Síndic, però també hem calculat la dissimilitud a partir d'altres variables com l'alumnat nouvingut, alumnat de necessitats educatives per situació socioeconòmica familiar, alumnat receptor de beques i ajuts, desconeixement de les dues llengües oficials a l'entrada a P3, i per l'èxit educatiu o rendiment acadèmic dels alumnes (les dades de secundària 2019 estan pendents de processament en la data de realització d'aquest informe):

INDICADOR DE DISSIMILITUD A PRIMÀRIA	2017	2018	2019	
Índex de dissimilitud d'alumnat estranger (1)	0,40	0,43	0,42	Presència en l'escolarització a Manresa 2019 25,57% d'alumnat estranger a Manresa
Índex de dissimilitud d'alumnat nouvingut (2)	0,43	0,43	0,31	5,32% d'alumnat nouvingut a Manresa
Índex de dissimilitud d'alumnat NEE-B (3)	0,32	0,30	0,36	12,66% d'alumnat NEE-B a Manresa
Índex de dissimilitud d'alumnat becat (4)	0,44	0,43	0,41	23,39% d'alumnat becat a Manresa
Índex de dissimilitud desconeixement llengües a P3 (6)	0,39	0,39		12,50% d'al. de P3 que no coneix català ni castellà
Índex de dissimilitud d'èxit educatiu (5)	0,28	0,32	0,32	85,89% d'al. amb èxit educatiu a Manresa

INDICADOR DE DISSIMILITUD A SECUNDÀRIA	2017	2018	2019	
Índex de dissimilitud d'alumnat estranger (1)	0,29	0,30		13,93% d'alumnat estranger a Manresa
Índex de dissimilitud d'alumnat nouvingut (2)	0,34	0,29		2,95% d'alumnat nouvingut a Manresa
Índex de dissimilitud d'alumnat NEE-B (3)	0,3	0,29		11,76% d'alumnat NEE-B a Manresa
Índex de dissimilitud d'alumnat becat (4)	0,44	0,28		24,31% d'alumnat becat a Manresa
Índex de dissimilitud d'èxit educatiu (5)	0,22	0,23		87,24% d'al. amb èxit educatiu a Manresa

- (1) alumnat estranger (sense DNI) informat a la carpeta de dades anuals de centre
(2) alumnat nouvingut (24-36 mesos) informat a la carpeta de dades anuals de centre
(3) alumnat NEE-B (amb informe social EAP) informat a la carpeta de dades anuals de centre
(4) alumnat amb ajuts municipals per a material escolar i activitats de suport (dades facilitades per l'Ajuntament)
(5) alumnat que assoleix competències, etapa, i avaluacions internes de centre (segons indicadors del SIC)
Rend. Acad. a EPRI = 50% prova Cb + 25% superació àrees CS + 25% superació àrees instrumentals CI-CM-CS
Rend. Acad. a ESO = 50% prova Cb + 25% promoció de curs (1-2-3) + 25% graduació 4t.
(6) alumnat que en la sol·licitud per P3 consta que no coneix cap de les llengües oficials a Catalunya

A la llum d'aquestes dades es confirma que, en general, la situació de segregació escolar a Manresa és més significativa a l'educació infantil i primària que no pas a l'educació secundària.

Tanmateix es constata el que ja diu la literatura especialitzada, i observem que a Manresa existeixen d'altres factors de segregació a més de la nacionalitat de l'alumnat. En concret, tant la pobresa (alumnes receptors de beques i ajuts) com la condició de nouvingut són dos criteris que a Manresa presenten índex de segregació major que els de la segregació existent per l'alumnat estranger.

En l'anterior presentació dels indicadors utilitzats pel Síndic de Greuges ja hem comentat que l'indicador "Índex d'equitat" en la

A partir de les dades treballades per la CESSEM sobre la situació de segregació escolar a Manresa podem afirmar que:

- Tant la distribució d'alumnat nouvingut com la distribució de l'alumnat en situació familiar de pobresa són condicions en les quals s'observa major segregació a Manresa que la ja existent per l'alumnat estranger.
- Els centres de màxima complexitat són els que concentren la major part de l'alumnat d'aquestes característiques.
- Els centres de Manresa aconseguen compensar les diferències socials preexistents a partir de l'èxit educatiu que obtenen els seus alumnes.

distribució de l'alumnat estranger per sector de titularitat va ser proposat en el seu estudi de 2008, però va ser desestimat en el posterior estudi de 2016 per considerar que la comparació entre sectors de titularitat dels centres (pública – privada) no servia per a valorar correctament el grau de distribució de l'alumnat i portava a una visió errònia i simple de la segregació escolar. Per a confirmar aquesta idea a partir de dades concretes de Manresa podem dir que el curs 2017-18 s'observava major segregació en la distribució d'alumnes estrangers entre instituts públics de secundària ($D=0,37$) que l'observada entre tots els centres de Manresa ($D=0,31$). Tanmateix, la dissimilitud d'alumnat de necessitats educatives específiques per la seva situació socioeconòmica era superior entre les escoles públiques de primària (0,35) que entre tots els centres de primària del municipi (0,30).

A Manresa s'observa que els centres de màxima complexitat concentren una proporció superior d'alumnat susceptible de ser segregat en comparació a la proporció d'alumnes que escolaritzen. Així, mentre que les escoles públiques de màxima complexitat atenen el 22% del total de l'alumnat de Manresa, en aquesta tipologia de centres es concentrava el curs 2017-18 el 46% de l'alumnat estranger, el 53% de l'alumnat nouvingut, el 54% de l'alumnat becat, i el 59% de l'alumnat que a P3 no coneix, de manera simultània, ni el català ni el castellà. És per aquest motiu que l'administració els reconeix com a centres de màxima complexitat i els dota amb uns recursos addicionals.

La lluita contra la segregació té per objectiu la millora de l'equitat i la garantia d'accés a l'educació de tot l'alumnat. A partir d'una ponderació de resultats d'avaluacions internes i externes dels alumnes definim un "rendiment acadèmic" ⁽¹⁴⁾ que presenta uns valors de dissimilitud inferiors a la dissimilitud per alumnes estrangers. Aquesta dada es pot interpretar com el resultat de l'efecte anivellador de l'educació enfront de les diferències socials preexistents.

Fins ara hem intentat descriure d'una manera objectiva, a partir de la dissimilitud, la distribució de diferents tipologies d'alumnat per tal de valorar la correcció en la distribució de l'alumnat entre els diferents centres de Manresa. Ara passarem a valorar els efectes de l'anomenada "matrícula viva" que arriba al municipi al llarg del curs escolar.

4.4.- Els possibles efectes de l'arribada de nous alumnes al llarg del curs sobre la segregació escolar intercentres a Manresa.

La comissió de garanties d'admissió (CGA) de Manresa és l'encarregada de gestionar les assignacions de plaça escolar als nous alumnes que arriben al llarg del curs. L'actual regulació normativa preveu la possibilitat d'incrementar fins a un 10% el nombre màxim d'alumnes a l'aula per tal d'afavorir la seva integració. Si no fos per aquesta possibilitat normativa, les assignacions de plaça haurien de recaure exclusivament en els centres que disposessin de vacants, afavorint que els centres normalment menys demanats fossin els únics que incorporessin alumnes a mig curs. Aquest fet incrementaria la segregació escolar.

¹⁴ Rend. Acad. a EPRI = 50% prova Cb + 25% superació àrees CS + 25% superació àrees instrumentals CI-CM-CS;

Rend. Acad. a ESO = 50% prova Cb + 25% promoció de curs (1-2-3) + 25% graduació 4t.

La CGA de Manresa ja fa temps que ha incorporat la dissimilitud de les assignacions que es realitzen des del setembre fins al maig per valorar el grau d'equitat en l'assignació de noves places escolars entre tots els centres del municipi, i també es valora l'equitat en les assignacions entre centres públics i concertats, i entre centres públics de màxima complexitat i centres públics sense màxima complexitat.

En la següent taula es pot constatar la contínua millora en els valors dels indicadors al llarg dels quatre darrers cursos tant en la dissimilitud per les assignacions entre tots els centres de Manresa com per les diferències entre els centres públics i concertats. El valor que més està costant rebaixar és la diferència entre la ràtio d'assignacions entre centres públics de màxima i públics de no màxima complexitat.

L'equitat aconseguida per la CGA en les assignacions que es realitzen per l'anomenada "matrícula viva" (alumnat que s'incorpora al llarg del curs) fa pensar que l'efecte de l'arribada de nous alumnes un cop començat el curs no només no incrementa, sinó que fins i tot compensa, els desequilibris propis dels processos de preinscripció basats principalment en la lliure elecció de centre per part de les famílies.

Indicadors propis de la CGA / curs	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Dissimilitud en l'assignació de places per la CGA al llarg del curs	0,292	0,290	0,209	0,205
Diferència de la ràtio d'assignacions/grup entre centres públics i concertats	0,78	0,39	0,25	0,11
Diferència de la ràtio d'assignacions/grup entre centres públics amb i sense complexitat	1,11	1,33	1,09	0,67

Cal deixar constància, també, d'un fet no gens menor en la situació d'escolarització a Manresa en els darrers cursos. L'arribada a Manresa de nova població va ser molt forta en el període 2000-2008. Van ser anys de creació de nous centres educatius (E. La Sèquia, E. Ítaca, I. Cal Gravat, i E. Valldaura) i en els que també va ser necessari obrir nous grups a mitja escolarització (el que vulgarment s'anomena com "posar bolets"). Després d'uns anys de relaxament en la pressió demogràfica per la crisi econòmica, a partir del 2016 l'arribada de nou alumnat a Manresa és superior a la sortida, fet que ha anat incrementant les ràtios dels grups de tots els centres i ha estat necessari tornar a obrir "bolets" o nous grups en cursos intermedis.

Actualment tenim un sistema escolar a Manresa molt saturat on un 64,6% dels grups d'infantil i primària tenen més de 25 alumnes (26, 27, 28...), i el 67,5% dels grups d'ESO tenen més de 30 alumnes (31, 32, 33...). Dos de cada tres grups a Manresa estan sobreocupats.

L'actual sobreocupació de grups condiona la capacitat de la CGA per distribuir de manera equitativa l'arribada de nou alumnat, i que aquesta distribució ajudi a millorar l'actual situació de segregació escolar. Aquesta situació de sobreocupació té dos efectes directes, i oposats, sobre la segregació escolar:

- Es millora la distribució del nou alumnat entre tots els centres de Manresa per la impossibilitat de trobar places escolars disponibles (aspecte que podríem convenir com a positiu).
- No és possible "compensar" els actuals desequilibris en l'equitat de la distribució d'alumnes entre els centres (aspecte que podríem convenir com a negatiu per a la millora de l'actual situació de segregació).

A casa de la millora en l'equitat d'assignacions entre tipologies de centre en l'anomenada "matrícula viva", constatem una millora notòria en la dissimilitud d'alumnat nouvingut en els darrers cursos

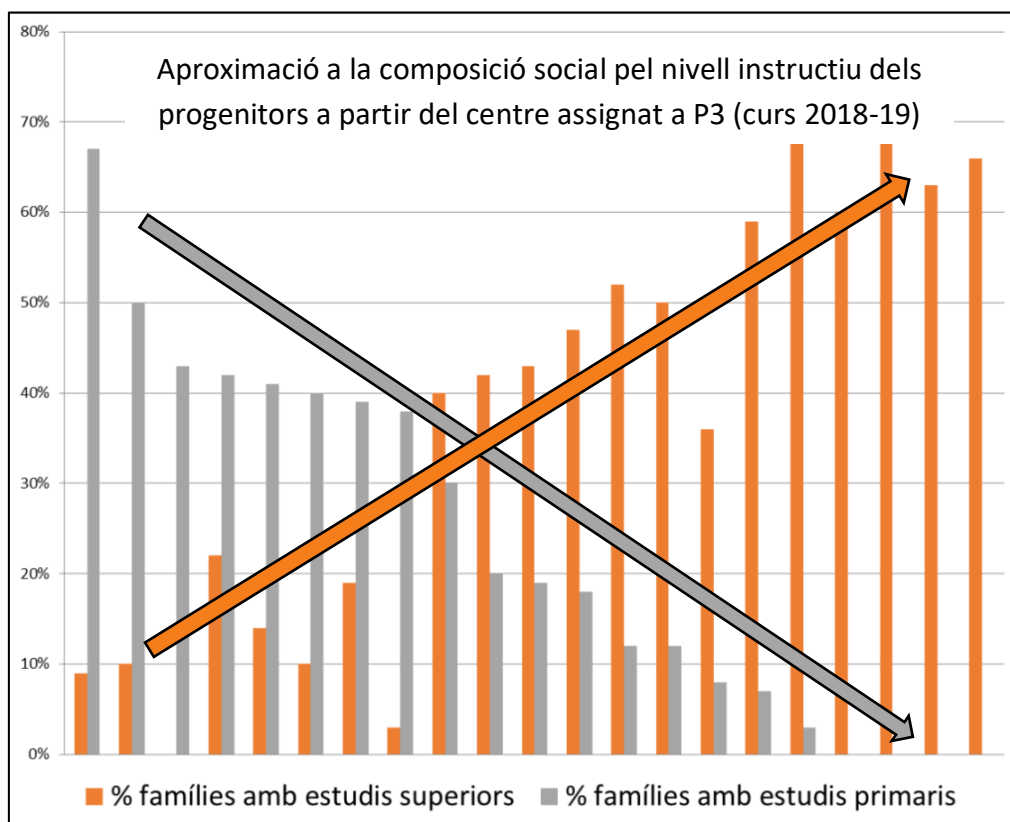
INDICADOR DE DISSIMILITUD A PRIMÀRIA	2017	2018	2019
Índex de dissimilitud d'alumnat nouvingut	0,43	0,43	0,31

4.5.- Els centres educatius de Manresa: demanda i composició social

A partir dels valors de dissimilitud, fins ara hem valorat la situació d'equitat en la distribució d'alumnes de diferents tipologies (estrangers, nouvinguts, alumnes becats, etc.) entre els centres de Manresa. En aquest punt de l'informe farem una aproximació a la composició social dels centres a partir de l'anàlisi del nivell instructiu dels progenitors dels alumnes que s'incorporen al sistema educatiu a P3 i a ESO1 (primers cursos d'etapa) a partir del centre assignat en la preinscripció.

Per a valorar la composició social dels centres de Manresa ens recolzarem en l'estudi realitzat pels professors Ricard Benito i Isaac González, orientat a valorar el funcionament de l'actual sistema de zonificació escolar i de relació d'adscripcions entre centres de primària i secundària.

En la següent gràfica es pot observar una seriació de tots els centres de Manresa que ofereixen P3, amb els percentatges de famílies assignades segons el seu nivell instructiu (estudis superiors d'almenys un dels dos progenitors, o estudis primaris de tots dos progenitors). S'han eliminat els noms dels centres per evitar una possible estigmatització d'aquests.

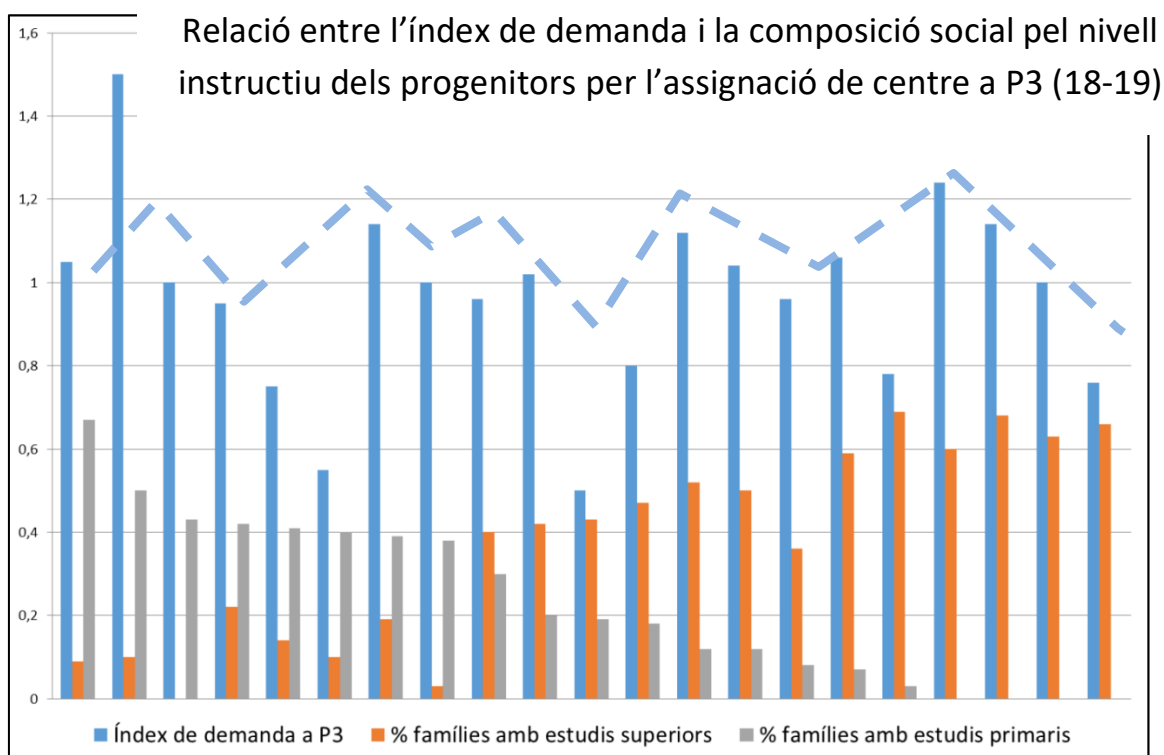
Aquesta projecció de la composició social dels centres està realitzada a partir de l'encreuament de les dades del padró amb els centres assignats en finalitzar el procés de preinscripció. Les fletxes encreuades representen una línia gràfica de tendència.

Des del punt de vista de l'equitat i la no segregació, seria desitjable que tots els centres de Manresa tinguessin una composició social semblant, o no gaire diferent. La realitat que s'observa a P3, però, és que mentre hi ha pocs centres que tenen una composició social heterogènia (a partir del nivell d'instrucció dels progenitors), la majoria dels centres tenen una composició social molt més homogènia (tant perquè concentren famílies amb estudis superiors, com que concentren famílies amb estudis primaris). Simplificant, es podria dir que hi ha quasi una relació inversa entre el percentatge dels progenitors amb estudis superiors que demanen un centre i el percentatge dels que ho demanen famílies amb només estudis primaris.

Els valors de la dissimilitud per nivell d'instrucció en la distribució de la població entre tots els centres de Manresa és superior (i per tant s'observa major concentració) en el grup de famílies amb estudis primaris (0,44) que en el de famílies amb estudis superiors (0,36).

I si relacionem l'índex de demanda d'escolarització ⁽¹⁵⁾ amb l'assignació de centre al final del procés de preinscripció i la composició social resultant?

En el següent gràfic hem incorporat l'índex de demanda d'escolarització a P3 (columnes blaves) i es pot observar sobredemanda (valors per sobre d'1) i sobreoferta (valors inferiors a 1) en qualsevol centre, independentment de la seva composició social.

¹⁵ Índex de demanda d'escolarització a P3 = Número de sol·licituds rebudes en primera opció / Número de places ofertades.

Mentre que les línies gràfiques de tendència de les composicions socials es mostren molt lineals, l'evolució de l'índex de demanda d'escolarització es mostra molt variable (ratlla blava discontinua, ben diferent de les línies gràfiques de tendència de l'anterior gràfic).

La demanda de centre a P3 es pot realitzar segons molts criteris. Els més importants són, segurament, la proximitat al domicili i el projecte educatiu. Ara bé, també hi ha d'altres fenòmens socials que poden explicar aquesta situació. En Xavier Bonal en menciona dos:

- a) L'emulació sociocultural, que ell descriu com l'aspiració de tota persona d'integrar-se en un entorn on se senti representada.
- b) L'efecte fugida, pel qual algunes famílies no prioritzen el centre més proper perquè no se senten identificats o representats amb la seva composició social, i opten per sol·licitar centres més allunyats (de vegades, fins i tot els més allunyats).

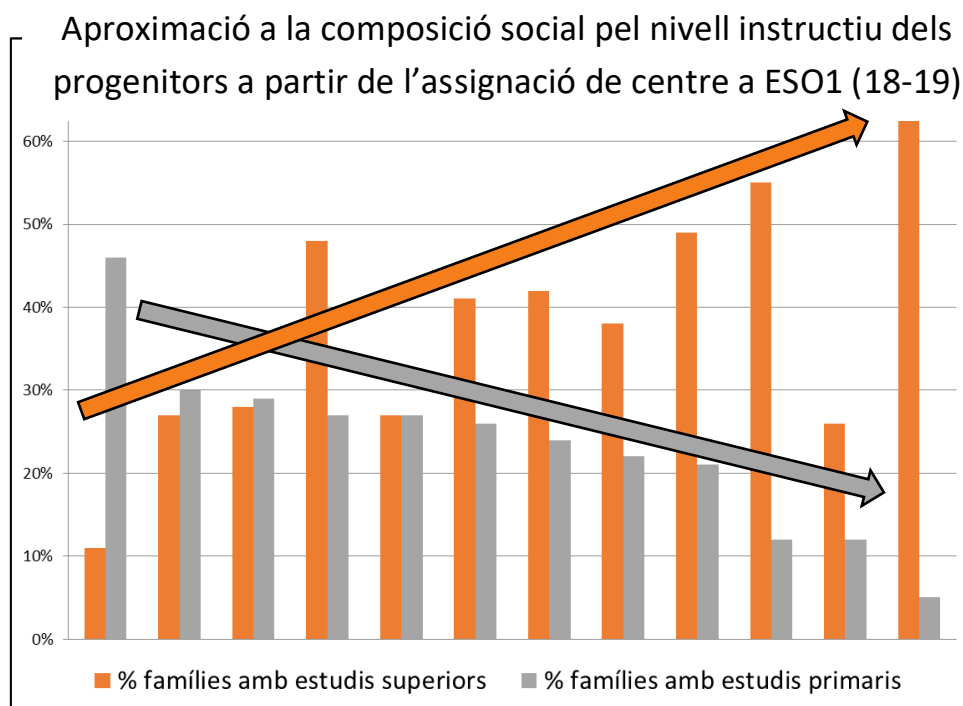
A Manresa s'observen centres amb diferències en la seva composició social.

L'emulació sociocultural en la tria de centre i el consegüent efecte fugida poden explicar la realitat de les diferències en la composició social dels centres de Manresa.

Sobre aquests dos factors externs al sistema educatiu (emulació sociocultural i efecte fugida) es pot treballar en l'àmbit social per reduir-ne els efectes en la segregació escolar.

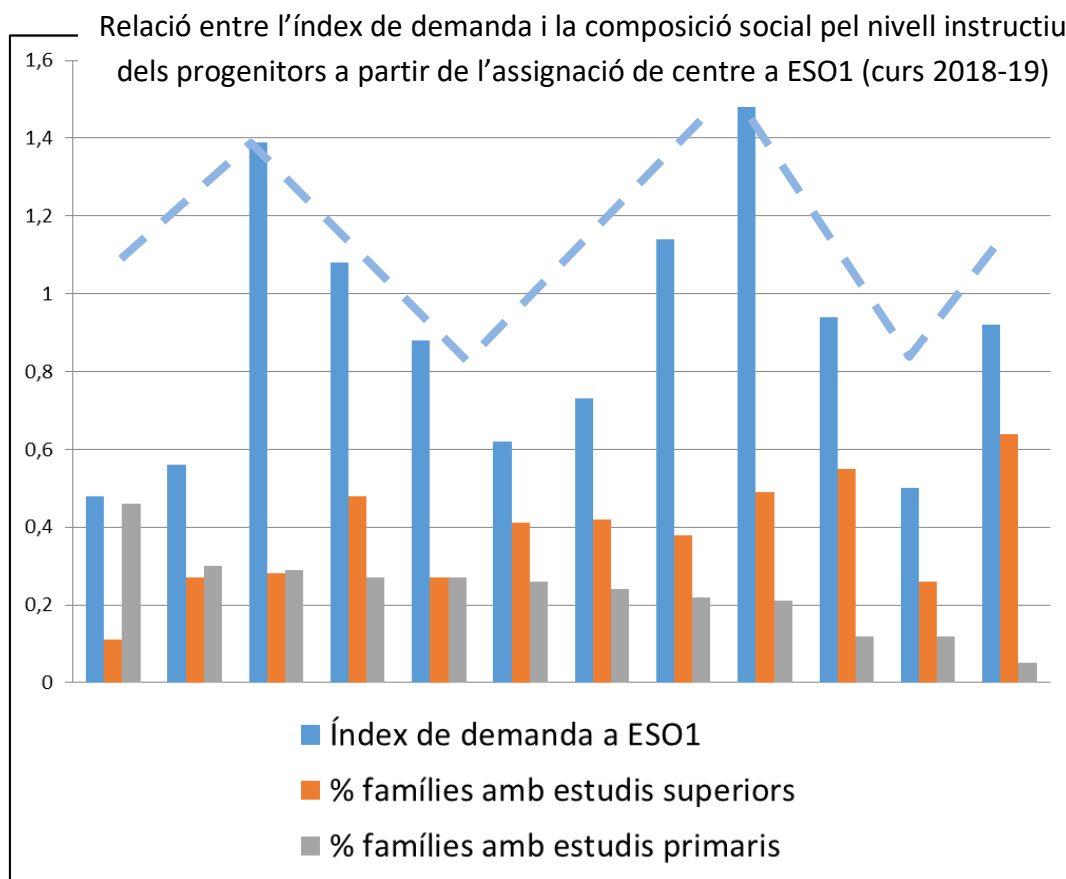
Aquesta realitat que hem observat en el procés de preinscripció de P3 també es dona al nivell d'ESO1, tot i que amb valors de dissimilitud més baixos. Així, la dissimilitud per famílies amb estudis primaris era del 0,44 a P3 i del 0,22 a ESO1. I la dissimilitud per famílies amb estudis superiors era del 0,36 a P3 i de 0,24 a ESO1.

A continuació presentem la seriació de centres de secundària, amb la seva composició social:

S'observa que el pendent de les fletxes de tendència tenen menor pendent que l'observada a P3, perquè hi ha menys diferències entre centres. La segregació és menor a secundària que a primària, com ja hem vist anteriorment.

Si afegim l'índex de demanda escolar a l'anterior gràfica d'ESO1, veurem, com ja hem vist a P3, que no s'observa relació de proporcionalitat entre la demanda de centre i la seva composició social.

Com ja hem vist a P3, mentre que les fletxes de tendència de les composicions socials també es mostren força lineals, l'evolució de l'índex de demanda d'escolarització a ESO1 es mostra molt variable (ratlla blava discontinua).

En el nivell d'ESO1 s'ha de tenir present que l'índex de demanda del centre es calcula a partir de les places oferides, i que en el cas dels centres concertats hi ha un volum majoritari d'alumnes que provenen de promoció de curs dins del mateix centre que no participen en els processos de preinscripció.

4.6.- Les variables que defineixen la planificació educativa en els processos de preinscripció i matrícula, i els seus possibles efectes sobre la segregació escolar intercentres a Manresa.

L'aplicació d'uns criteris, o d'altres, en la planificació educativa de Manresa determina l'oferta de places escolars en els processos de preinscripció i matrícula que cada curs es realitzen al voltant de Setmana Santa. En l'àmbit municipal es constitueix una taula mixta de planificació escolar on el Departament d'Educació i l'Ajuntament de Manresa

Document de treball de la CESSEM.

defineixen cada curs els criteris i condicions en les quals es publica l'oferta de places escolars per al pròxim curs acadèmic.

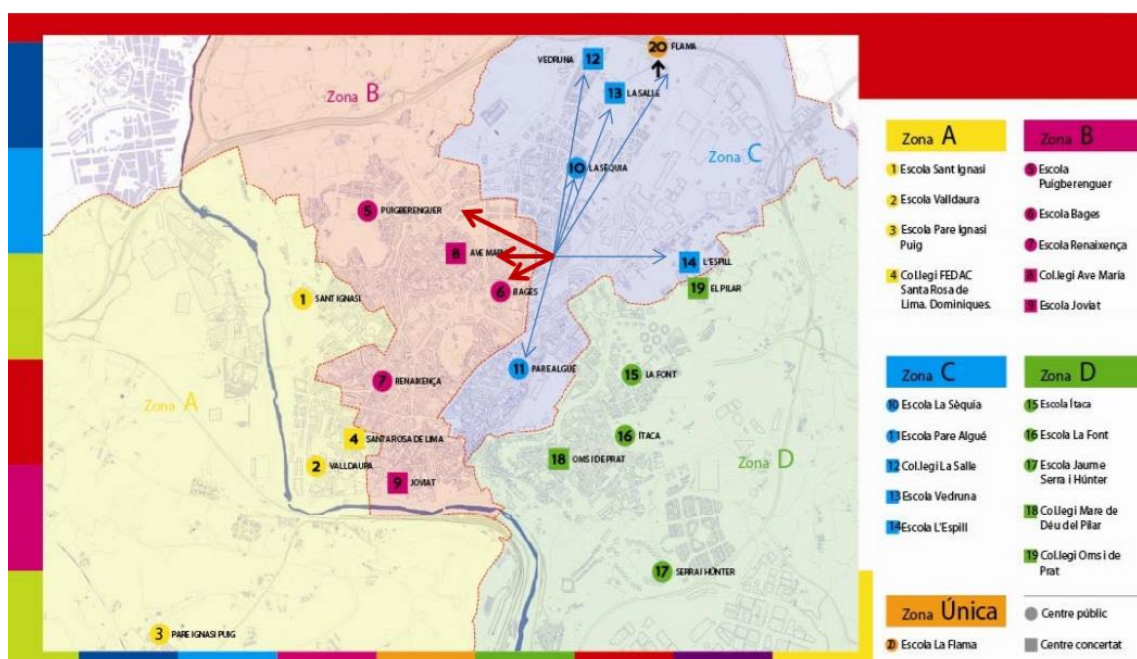
A continuació repassem els elements més determinants en la planificació escolar a Manresa:

- Àrees de proximitat (concepte que vulgarment s'anomena "zonificació").
- Adscripcions entre centres de primària i secundària.
- Encaix de l'oferta de places, tant pel que fa al nombre de línies com al nombre d'alumnes per grup (vulgarment anomenat "ràtios").
- Reserva de places per alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu (criteris, detecció, quantificació i gestió de la reserva de places).
- Informació i acompanyament a les famílies, especialment per aquelles que més ho necessitin.

4.6.1.- Les àrees de proximitat, o zonificació.

Abans del 2011, la trama urbana de Manresa es subdividia en quatre zones fixes, organitzades de forma més o menys radial, en les quals quedaven inclosos els centres educatius als efectes de baremació pel criteri de proximitat al domicili. Aquesta distribució aconseguia que cada escola tingués, aproximadament, un 25% de la població per escolaritzar inclosa en la seva àrea de proximitat. L'Escola Flama tenia un tractament singular en estar ubicada fora del terme municipal de Manresa, i tot el municipi de Manresa quedava inclòs en l'àrea de proximitat d'aquest centre. Aquest model radial, però, deixava fora de l'àrea de proximitat alguns centres molt més propers al domicili familiar que d'altres que si quedaven inclosos en l'àrea de proximitat, però quedaven molt més allunyats del domicili (per l'estructura radial de les zones). La zonificació es feia a partir de la ubicació dels centres educatius.

En el següent gràfic es pot observar aquesta circumstància:

Des del curs 2011-12 es va proposar i aplicar un nou model de zonificació basat en l'assignació d'un nombre mínim de centres públics i concertats a cada domicili als efectes d'obtenció de la màxima puntuació possible per l'aplicació del criteri de proximitat. Aquest nou model trencava amb les zones urbanes fixes i des de llavors la zonificació es concreta a partir del domicili familiar i no des del centre educatiu. A cada família se li garanteix la possibilitat de tria de centre entre els vuit centres més propers al seu domicili, més l'Escola Flama situada fora del terme municipal, més la resta de centres que estiguin ubicats dins el districte on es resideix.

Aquest nou model ha generat que, al marge de l'Escola Flama, els diferents centres tinguin àrees de proximitat molt diferents pel que fa a la magnitud. Normalment els centres ubicats al mig del municipi tindran una àrea de proximitat més àmplia (hi ha major volum de població inclosa en la seva àrea de proximitat) i els que estiguin situats als extrems de la població tindran una àrea de proximitat més reduïda (amb un volum menor de població). Així, l'Escola Bages té un 86% dels alumnes participants en el procés de preinscripció dins de la seva zona de proximitat i l'Escola Pare Algué en té el 74%, mentre que l'Escola Serra i Hünter només té al 24% dels alumnes participants en el procés de preinscripció dins la seva àrea de proximitat, i l'Escola Muntanya del Drac en té el 27%. La mitjana de tots els centres educatius de Manresa és que la seva àrea de proximitat dona servei al 41% dels alumnes que participen en el procés de preinscripció per a P3 (l'equivalent a un municipi de més de 32.000 habitants amb zona única). I si ho mirem des del domicili familiar, cada domicili té un nombre de centres dins la seva àrea de proximitat que oscil·la entre 9 i 12 centres (havent-hi 21 centres de primària en total).

Aquest model de zonificació permet molta mobilitat de les famílies en la tria de centre dins la zona de proximitat, i facilita l'anomenat efecte fugida dels centres poc demanats per la població.

Tot l'exposat en aquest apartat es refereix a la zonificació per als centres d'infantil i primària, ja que per als centres de secundària es defineix una zona única per tots els centres de Manresa. En el cas del pas de primària a secundària té més importància el criteri específic d'adscripció entre centres, que comentarem a continuació.

L'estudi comparatiu de la composició social de l'actual promoció de P3 en tots els centres de Manresa (amb la zonificació actual) amb la composició social de la promoció de sisè de primària (amb la zonificació anterior) realitzat pels professors Ricard Benito i Isaac Gonzalez no mostra diferències significatives en els nivells de segregació. Per aquest motiu es pot considerar que la zonificació a Manresa no és un factor determinant per a incidir en la millora de la segregació escolar.

L'actual model de zonificació a Manresa tendeix a comportar-se com a model de zona única per la grandària de les seves zones. Aquesta circumstància, juntament amb l'existència d'un centre fora del terme municipal, afavoreix l'anomenat "efecte fugida" en la tria de centre per part de les famílies.

Tot i això, i a partir de l'estudi comparatiu entre la composició social dels centres amb l'aplicació dels dos darrers models de zonificació, els canvis en les àrees de proximitat no han tingut una incidència significativa en els nivells de segregació escolar.

En la següent taula es pot observar com els valors de la dissimilitud relacionats amb la composició social dels centres ha empitjorat molt lleugerament, tot i que les actuals àrees de proximitat són més homogènies (amb menor dissimilitud). No s'observen diferències respecte del nivell d'estudis dels progenitors, i si que es constata un lleuger empitjorament en la dissimilitud per la distribució d'aquesta d'alumnes fills de progenitors nascuts a l'estranger, passant de 0,38 (promoció de sisè) a 0,52 (promoció de P3). Cal dir, també, que en aquest període de temps s'ha observat un increment molt important en el percentatge d'aquesta tipologia d'alumnes (passant del 28% al 42%).

Curs	Entre escoles			Entre àrees		
	Estudis superiors	Estudis primaris	Progenitors estrangers	Estudis superiors	Estudis primaris	Progenitors estrangers
P3 (model actual)	0,36 (40,3%)	0,44 (20,6%)	0,52 (41,9%)	0,05	0,05	0,07
6è (model antic)	0,36 (41,4%)	0,39 (22,4%)	0,38 (27,9%)	0,10	0,13	0,06

4.6.2.- Les adscripcions entre centres de primària i secundària.

Tot centre de primària està adscrit a, almenys, un centre de secundària per garantir la continuïtat de l'escolarització dels seus alumnes fins a la finalització dels ensenyaments obligatoris.

A Manresa trobem dues realitats ben diferenciades: un model de continuïtat molt lineal dels centres concertats (a excepció de l'Escola L'Espill) i un model de continuïtat molt diversificat dels centres públics (i l'Escola L'Espill).

El model dels centres concertats garanteix la continuïtat a secundària en el mateix centre (La Salle, Joviat, FEDAC, L'Ave Maria, Mare de Déu del Pilar, Oms i de Prat) o la continuïtat en l'únic centre adscrit (l'Escola Vedruna està adscrita a La Salle).

El model d'adscripció entre centres públics, i de l'Escola L'Espill, és que cada centre de primària està adscrit

La relació d'adscripcions entre centres de primària i de secundària públics de Manresa és molt àmplia, i permet triar centre d'entre diverses opcions. Aquest fet afavoreix l'anomenat "efecte fugida" en la tria de centre per part de les famílies.

Els experts en lluita contra la segregació escolar aconsellen ajustar al màxim possible l'oferta de vacants amb la demanda real existent i evitar la sobreoferta.

En l'escolarització per a ESO1 es pot ajustar l'oferta de places vacants amb la previsió de demanda de places. En l'inici de l'escolarització a P3 cal deixar un marge de vacants per assumir la futura arribada d'alumnes al llarg de l'escolarització (fet que a Manresa suposa un creixement d'entre el 1-3% anual de mitjana, per nivell).

Document de treball de la CESSEM.

a quatre dels sis instituts públics de secundària. Aquesta àmplia relació d'adscripció, de manera semblant al que passa amb la zonificació per l'educació infantil, permet i facilita l'efecte fugida dels centres menys sol·licitats.

Cal dir que el nombre de centres adscrits tan alt és en part el resultat de proposar que tots els centres públics de primària, i l'Espill, quedin adscrits a l'institut de nova creació durant els primers anys del seu funcionament (fet que va passar amb Cal Gravat, i ara passa amb el Manresa Sis).

4.6.3.- Encaix de l'oferta de places, tant pel que fa al nombre de línies com a les ràtios d'alumnes per grup.

En la mesura que l'oferta de vacants superi en escreix la demanda de places es facilita l'assignació de centre satisfent les opcions familiars, i s'afavoreix l'"efecte fugida".

L'ajustament de l'oferta de places a la realitat de la demanda és més fàcil de regular en el pas a secundària perquè es coneix tot l'alumnat escolaritzat a sisè de primària. Dit d'una altra manera, a ESO1 es pot fer una oferta de places ajustada exactament al nombre d'alumnes escolaritzats a sisè de primària, amb un marge d'error molt reduït.

Contràriament, en la planificació de vacants per a P3 no es pot ajustar tant aquesta relació perquè la possible demanda és més desconeguda i es tracta d'un ensenyament no obligatori. També cal preveure que cal deixar un marge de vacants per assumir l'arribada de nou alumnat al llarg dels nou cursos d'educació infantil i primària. En el cas d'infantil es pot reduir el possible efecte fugida causat per una sobreoferta de places a partir de reduccions de ràtio que rebaixin aquesta sobreoferta.

La reducció en la ràtio d'alumnes per grup en centres que no són de màxima complexitat s'ha mostrat efectiva a Manresa per ampliar la demanda de centres i possibilitar una millor distribució de l'alumnat entre tots els centres educatius, d'acord amb les opcions d'elecció de centre de les famílies.

En els processos de preinscripció a partir del 2019-20, a Manresa s'ha fet ús d'aquesta possibilitat i s'ha fet una oferta inicial a P3 per sota de la ràtio de 25 alumnes per grup en els centres públics que no són de màxima complexitat, preveient poder-la incrementar gradualment per donar resposta a l'arribada de nous alumnes al llarg dels nou cursos d'escolarització fins a arribar a secundària. L'ajustament de l'oferta de places de P3 a Manresa per al curs 2019-20 es va concretar de manera que va quedar menys d'un 10% de places vacants a l'inici de curs i menys d'un 11% amb relació a les sol·licituds presentades. Aquesta opció de reducció de l'oferta per evitar la sobredemanda ha condicionat el comportament de la demanda de les famílies, ampliant el rang de centres sol·licitats, com es pot deduir a la llum de les següents dades:

Indicador de demanda de centre per segones i altres opcions	Preins. 18-19	Preins. 19-20
Centres amb menys de 15 sol·licituds per segones opcions a P3:	7	4
Centres amb més de 40 sol·licituds per segones opcions a P3:	6	5
Número de centres amb demanda molt marcada (alta o baixa)	13	9
Percentatge de centres amb demanda molt marcada (alta o baixa)	62%	43%

Comparant el comportament de les opcions de demanda familiar de centre en el nivell de P3 dels processos de preinscripció del 2018-19 (quan no es va fer ús de la reducció de places per als centres que no fossin els de màxima complexitat) i del 2019-20 (curs en el qual sí que es va fer ús d'aquesta opció), es constata que el nombre de centres poc o molt demanats (en primeres o d'altres opcions) es va reduir significativament i es va passar del 62% al 43% dels centres que tenien una demanda extrema (o molt demanats o molt poc demanats en segones opcions familiars). Aquesta circumstància facilita la distribució de l'alumnat entre els diferents centres de Manresa d'acord amb les opcions familiars d'elecció de centre.

4.6.4.- Reserva de places per alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu (criteris, detecció, quantificació i gestió de la reserva de places).

Quan parlem de segregació escolar cal posar una atenció especial en les tipologies d'alumnes susceptibles de ser segregades. Així, la gestió de les anomenades places de reserva per l'alumnat NEE té una especial importància en la lluita contra la segregació escolar.

L'actual normativa defineix les tipologies d'alumnes que poden ser considerats per l'administració com a alumnes de necessitats específiques de suport educatiu en els processos de preinscripció, i preveu una reserva de places específica per aquests alumnes NEE. En concret, es defineixen tres tipologies d'alumnes NEE:

- Alumnes amb necessitats educatives especials derivades d'una discapacitat física, psíquica o sensorial, o per presentar trastorns greus de personalitat o de conducta, o per tenir malalties degeneratives greus, que alterin el normal accés al currículum per part de l'alumne i que requereixin d'unes atencions especials. Són els que anomenarem alumnes NEE-A.
- Alumnes amb necessitats educatives específiques derivades d'una situació socioeconòmica o sociocultural desfavorida. Són els que anomenarem alumnes NEE-B.
- Alumnes de nova incorporació al sistema educatiu català i que pel seu desconeixement de les llengües vehiculars poden requerir unes atencions específiques. Són els que anomenarem alumnes NEE-C.

Aquestes tres tipologies d'alumnes NEE les podem trobar al llarg de tota l'escolarització, però ens centrarem en els nivells de P3 i 1r d'ESO per ser els nivells inicials de l'accés a l'educació infantil i a l'educació secundària obligatòria.

En el cas de l'escolarització per a 1r d'ESO l'administració disposa, normalment, d'informació suficient per a la correcta detecció, tipificació i quantificació dels possibles casos en tractar-se majoritàriament de l'alumnat que ja està escolaritzat al sisè curs d'educació primària. Així, la reserva de places es pot fer de manera molt fidel a la

realitat, i es pot ajustar al màxim l'oferta de places de reserva NEE amb la demanda real de les famílies. Tradicionalment, a Manresa s'han aplicat els tres criteris de tipificació dels alumnes NEE en l'accés a ESO1 i s'ha fet un ajustament per sobre de la potencial demanda per poder donar cabuda a tot l'alumnat NEE en les places de reserva. Com que la normativa obliga que el nombre de places de reserva NEE per grup sigui el mateix per a tots els centres d'un mateix municipi, i hi ha centres de secundària que són menys demanats que d'altres, en el passat s'ha donat que hi hagi centres que han saturat les seves places de reserva amb alumnat NEE mentre que d'altres centres de secundària (normalment els ubicats més a la perifèria de la ciutat) han tingut menys assignacions NEE que places de reserva i han pogut ocupar amb alumnes ordinaris algunes de les places de reserva NEE no ocupades. Aquest fet genera una situació de distribució de l'alumnat NEE no totalment igualitària entre tots els centres de secundària.

Per evitar aquesta situació, en el procés de preinscripció del 2019-20 es van introduir dues novetats: ajustar el nombre de places de reserva NEE lleugerament per sota de la potencial demanda, i tractar l'alumne NEE assignat a un centre com si fos alumnat NEE propi i no donar-lo de baixa, encara que no hagi confirmat la matrícula en els terminis establerts, fins a l'inici de curs.

Amb aquestes dues novetats, algun dels alumnes que tècnicament havien de ser tractats com a NEE han hagut de ser tractats com a ordinaris als efectes de preinscripció per possibilitar que no hi hagués més alumnes NEE que places en oferta. El criteri per desclassificar alumnes NEE, i passar-los a ordinaris, va ser l'existència de germans al centre sol·licitat o el baix índex de demanda del centre sol·licitat, de manera que aquests alumnes desclassificats haurien acabat assignats igualment en el centre sol·licitat i no sortien perjudicats per la desclassificació. El guany que provoca aquesta decisió és que s'ha pogut garantir que totes les places de reserva NEE de tots els centres de secundària hagin estat ocupades per alumnes NEE, tant per l'anivellament entre el nombre de places oferides i el nombre d'alumnes NEE participants

en el procés de preinscripció, com pel tractament dels alumnes NEE assignats equiparant-los a alumnes NEE propis del centre. Aquestes dues novetats han produït una millora en la dissimilitud de l'alumnat NEE a ESO1, un cop ja començat el curs, passant de dissimilitud de 0,21 en el curs 2018-19, a dissimilitud de 0,15 en el curs 2019-20.

Per optimitzar la gestió de les places de reserva NEE s'ha acordat que la reserva de places per grup sigui la mínima possible per tal d'aconseguir una distribució igualitària d'aquest alumnat en el moment de la publicació de les assignacions.

A més, s'ha acordat facilitar la matrícula d'aquests alumnes fins a l'inici de curs.

Aquestes dues novetats en el procés de preinscripció han millorat significativament la distribució de l'alumnat NEE, fet que ha d'ajudar a reduir els nivells de segregació escolar a Manresa.

Indicador de distribució d'alumnat NEE	Preins. 18-19	Preins. 19-20
Dissimilitud de NEE a P3 a l'inici de curs (octubre, segons GEDAC)	0,369	0,19
Dissimilitud de NEE a ESO1 a l'inici de curs (oct., segons GEDAC)	0,212	0,15

Document de treball de la CESSEM.

En la taula anterior també s'inclou el canvi en la dissimilitud de la distribució de l'alumnat NEE al nivell de P3 (passant d'un 0,36 a un 0,19). Com es pot observar, la millora a P3 ha estat molt més significativa.

En el cas de l'escolarització per a P3, en el procés de preinscripció 2019-20 també s'han aplicat les mateixes novetats que per al nivell de 1r d'ESO anteriorment comentades (anivellament del nombre de places reservades lleugerament per sota del potencial nombre previst d'alumnes NEE, i tractament dels alumnes NEE assignats com alumnes NEE propis). En el cas de P3 hi ha una singularitat específica que dificulta molt l'ajustament de la reserva de places NEE i és que els alumnes que participen en el procés de preinscripció no estan majoritàriament escolaritzats i l'educació infantil és una etapa no obligatòria. Aquesta situació incorpora un nivell d'incertesa que afegeix complexitat a la fase de detecció prèvia al procés de preinscripció i matrícula.

Com a novetat específica per al nivell de P3, en el procés de preinscripció 2019-20 es va ampliar el criteri per definir possibles alumnes NEE, incorporant la tipologia NEE-C per discriminar els alumnes que potencialment eren desconeguts de les dues llengües oficials (en un punt anterior d'aquest informe ja hem deixat constància que el desconeixement de les dues llengües en l'accés a P3 es dona en el 12,5% de les sol·licituds presentades, i és un factor de segregació amb una dissimilitud de 0,39).

La detecció de possibles casos NEE per al nivell de P3 s'ha realitzat per equips de professionals diferents en funció de les diferents tipologies d'alumnes NEE:

- Per l'alumnat NEE-A: l'Equip d'assessorament psicopedagògic (EAP) determina els alumnes que han de tenir el reconeixement oficial d'NEE-A a partir de l'emissió d'un informe de reconeixement ad hoc. L'EAP manté entrevistes amb les famílies i treballa en coordinació amb el Centre de desenvolupament infantil i atenció precoç (CEDIAP), l'equip de pediatria de la salut pública, i les direccions de les llars d'infants i escoles bressol.
- Per l'alumnat NEE-B: la treballadora social de l'EAP, en coordinació amb els centres educatius, els serveis socials bàsics (SSB) municipals i l'Equip d'atenció a la infància i l'adolescència (EAIA), i havent parlat amb les famílies, determina els alumnes que han de tenir el reconeixement oficial d'NEE-B a partir de l'emissió d'un informe de reconeixement ad hoc.
- Per l'alumnat NEE-C: l'inspector president de la CGA, juntament amb els responsables de l'Oficina municipal d'escolarització (OME) i a partir de la informació que consta en les sol·licituds de preinscripció i la informació aportada per l'oficina del padró municipal, i sense haver parlat amb les famílies,

Per al procés de preinscripció de P3 s'ha incorporat un nou criteri d'identificació d'alumnes NEE que inclou aquells que potencialment desconeguin les dues llengües oficials. Aquest fet ha doblat el nombre d'alumnes NEE respecte a cursos anteriors i, juntament amb l'anivellament del nombre de places reservades i a l'allargament del període de matrícula fins a l'inici de curs per aquest alumnat, s'ha aconseguit reduir molt significativament la segregació escolar a Manresa per l'alumnat NEE.

Document de treball de la CESSEM.

determina els alumnes que han de tenir el reconeixement oficial d'NEE-C als efectes del procés de preinscripció.

En el nivell de P3 s'han anat introduint canvis successius en els darrers processos de preinscripció a partir de la incorporació de criteris de selecció d'alumnes NEE més amplis. Aquests canvis han anat produint una progressiva reducció en el nivell de segregació escolar intercentres per la distribució d'alumnes NEE, tal com es pot observar en la següent taula:

Indicadors propis de la CGA / curs	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
Criteris de definició d'alumnat NEE per a la preinscripció en P3	A	A + B	A + B	A+B+C
Nombre d'alumnes que han tingut el tractament d'alumne NEE a P3	26	53	59	99
Dissimilitud per la distribució d'alumnes NEE a P3 un cop iniciat el curs (octubre)	0,67	0,37	0,37	0,19

4.6.5.- Informació i acompanyament a les famílies.

Manresa és dels primers municipis en disposar d'OME. Una de les funcions que de l'OME és la d'establir els mecanismes necessaris per orientar i informar adequadament les famílies de tota l'oferta educativa.

Per aquest objectiu, l'OME disposa d'un horari establert d'atenció al públic, que es veu ampliat en el moment que s'inicia el procés de preinscripció per al curs següent.

Aquest horari d'atenció de l'OME es veu reforçat per un horari setmanal d'atenció a les famílies per part de la inspecció.

Coincidint amb els processos de preinscripció, des de l'OME es realitza un lliurament de cartes a totes les famílies empadronades a Manresa que disposen de fills que han de participar en el procés d'escolarització per als nivells de P3 i de 1r d'ESO. En la carta s'informa les famílies del calendari del procés, dels centres inclosos en la seva àrea de proximitat (P3) o relació de centres adscrits (ESO1), de l'horari d'atenció de l'OME, així com es facilita informació de tots els centres de Manresa i se'ls convida a visitar-los. També s'anuncia un acte divulgatiu sobre el procés de preinscripció que es fa conjuntament pel regidor d'ensenyament i per l'inspector president de la CGA.

En els darrers dos cursos, l'Ajuntament amplia la campanya de divulgació sobre el procés de preinscripció amb una xerrada-col·loqui oberta al públic realitzada per algun ponent referent del món de l'educació.

Per iniciativa de moviments socials, la Xarxa de famílies d'escoles públiques

En els darrers cursos s'ha posat especial atenció en millorar la informació i acompanyament a les famílies en el procés de preinscripció. Es realitzen lliuraments de cartes individualitzades per a totes les famílies amb fills en edat d'entrar a P3 i 1r d'ESO, es realitzen actes de portes obertes a tots els centres educatius, es realitzen diversos actes públics d'informació, difusió i sensibilització del procés de preinscripció, i l'OME incrementa el servei d'atenció al públic per atendre totes les demandes de la població.

Document de treball de la CESSEM.

de Manresa (XAFEP) organitza una jornada que té per objectiu facilitar informació i orientació en el procés de preinscripció a les famílies que ho desitgin.

Tots els centres educatius de Manresa celebren jornades i actes de presentació dels seus projectes educatius i faciliten la visita al seu centre a aquelles famílies interessades.

En el darrer procés de preinscripció, i coincidint amb el termini d'ampliació de sol·licituds que el Departament ofereix a les famílies que es queden sense cap de les places sol·licitades, la inspecció va convocar aquestes famílies per ampliar la informació sobre el procés de preinscripció i resoldre dubtes, i també s'informa d'alguns dels projectes educatius dels centres que han tingut menor demanda.

4.7.- L'equitat i la lluita contra la segregació escolar intracentre a Manresa.

Ja hem comentat en el punt 3.2 d'aquest informe que la segregació escolar no s'acaba amb una bona distribució d'alumnes (en especial els estrangers) entre els diferents centres d'un municipi. Cal revisar els aspectes d'organització del mateix centre, les metodologies d'aula per atendre la diversitat de l'alumnat, i les garanties d'equitat en l'accés dels alumnes i/o famílies als serveis que ofereix el centre. Totes aquestes variables determinen el nivell d'inclusió o de segregació amb què es treballa en un centre. El conjunt d'aquestes variables creen les condicions d'equitat d'un centre.

L'equitat en educació és el *“dret a un sistema educatiu just i inclusiu que asseguri l'accés a una educació d'alta qualitat i ofereixi oportunitats per a l'aprenentatge personalitzat, el desenvolupament personal i social”*¹⁶.

A partir del projecte Erasmus+ *“Supporting Opportunity in School”* (2017-1-ES01-KA201-037990), coordinat per la inspecció d'Educació de Catalunya i desenvolupat conjuntament amb el Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu i d'altres institucions de Catalunya, Itàlia, Romania, Bèlgica i Gal·les, equips directius i docents dels centres educatius de Manresa han participat aquest curs 2019-20 en el seminari *“Afavorim la inclusió i garantim una educació equitativa”* amb la finalitat de capacitar-los per a millorar i avaluar les seves condicions d'equitat interna, a partir d'un treball en xarxa de tots els centres de Manresa.

Tots els centres de Manresa han realitzat una formació específica en equitat educativa i actualment estan revisant els criteris d'organització pedagògica, les metodologies d'aula i les condicions d'accés de tot l'alumnat als serveis que ofereix el centre, amb l'objectiu de reduir els nivells de segregació i discriminació que es puguin produir dins de cada centre.

El resultat final del curs ha estat doble:

- Tots els centres educatius de Manresa han realitzat una autoavaluació de les seves condicions d'equitat a partir d'una rúbrica elaborada en el mencionat projecte Erasmus+.

¹⁶ Definició d'“equitat en educació” formulada pels participants en el Projecte Erasmus+ *“Supporting Opportunity in Schools: Promoting Educational Equity”*.

Document de treball de la CESSEM.

- Tots els centres de Manresa han adquirit el compromís d'incorporar en les respectives programacions generals anuals (PGA) objectius i actuacions de millora d'algun dels aspectes de l'equitat del mateix centre per al pròxim curs 2020-21.

Així, podem afirmar que per al pròxim curs 2020-21 tots els centres de Manresa hauran avançat en la implementació d'un model de centre més inclusiu. Cada centre incorporarà millores en algun dels aspectes interns del centre que defineixen les seves condicions d'equitat, com per exemple:

- Distribució dels recursos propis del centre d'acord amb un criteri d'equitat per als alumnes.
- Disseny d'una organització flexible per poder donar resposta immediata a les necessitats del moment.
- Guiatge i suport a les famílies en la sol·licitud d'ajuts de l'administració per al suport dels seus fills, especialment a les que més ho necessiten.
- Participació activa i efectiva dels alumnes i de les famílies en la vida del centre.
- Inclusió d'alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu (NESE) amb implantació de mesures universals i flexibilització del currículum que permetin la seva presència, participació i progrés en entorns escolars ordinaris.
- Supressió de barreres físiques i emocionals per facilitar l'aprenentatge dels alumnes NESE.
- Actuació coordinada amb els serveis de salut específics i/o els serveis socials en la intervenció amb l'alumnat que té seguiment d'aquests serveis externs.
- Pla d'acollida específic per a l'alumnat nouvingut, tant per l'acompanyament en l'aprenentatge de la llengua com en l'aspecte emocional de l'alumne i la seva família.
- Abordatge de les relacions respectuoses per atendre la realitat diversa en l'expressió de l'orientació sexual i de gènere, així com d'altres diversitats com les ètniques, culturals, lingüístiques o religioses.
- Seguiment actiu de l'escolarització, prevenint l'absentisme i intervenint de manera adequada quan s'observen situacions d'absentisme i/o d'abandonament prematur dels estudis.
- Formació específica del professorat en l'atenció als alumnes que presenten dificultats.
- Disposició per a tot l'alumnat dels recursos tecnològics i digitals necessaris per garantir l'aprenentatge en tot moment.
- Pla de suport i d'activitats per a la personalització de l'aprenentatge, amb suports externs quan és necessari.
- Metodologies d'aula centrades en l'alumne i el seu aprenentatge, que faciliten la interacció entre tots els alumnes, i que ajuden a l'aprenentatge personal i social, a més de l'aprenentatge acadèmic.
- Diversificació dels canals d'informació i dels instruments, materials i activitats per tal de millorar l'aprenentatge de tot l'alumnat.
- Oferta d'activitats extraescolars amb oportunitats per a tots els alumnes.
- Participació en activitats i projectes amb altres centres educatius, amb la finalitat de conèixer realitats més allunyades al mateix entorn escolar.
- Relació família-escola que facilita complicitats i aconsegueix millorar les expectatives que mestres i família tenen sobre l'èxit dels alumnes.
- Acollida de les noves famílies, i alumnes, que creen i canalitzen el sentiment de comunitat i de pertinença.

El document de "*Bases i acords per a un possible pacte educatiu a Manresa: Educació diversa, educació inclusiva*", signat per totes les direccions dels centres educatius de

Manresa el 2019, ja incorporava el compromís i la voluntat per a millorar el model inclusiu, i no segregador, de cada centre en l'atenció a la diversitat de tots els seus alumnes.

4.8.- Elements per a lluitar contra la segregació social a Manresa.

La CESSEM ha analitzat la segregació des de la perspectiva interescolar (objecte d'estudi dels informes del Síndic de Greuges de Catalunya) i també ha intentat arribar a altres perspectives com la intraescolar i la perspectiva social. Anteriorment ens hem referit a les dues primeres, i en aquest punt de l'informe ens referirem a la perspectiva social de la segregació.

Recollint l'herència de la *Ciutat Educadora*, projecte amb el qual ja fa més de 15 anys que Manresa es va comprometre, que actualment té continuïtat amb el moviment d'*Educació a Temps Complert – Educació 360º* en el que Manresa participa, es palesa que la relació entre l'escola i l'entorn és un eix de treball sobre el qual la nostra ciutat fa anys que reflexiona i treballa. Obrir l'escola al barri, i obrir el barri als escolars, és una premissa de treball que ha preocupat a Manresa des de fa temps. Si parlem de l'educació no formal (tradicionalment vehiculada amb les activitats de lleure, les extraescolars, les culturals, les esportives, etc.), volem també parlar de la possible situació de segregació en aquesta educació no formal. En aquest cas els centres educatius no tenen una competència directa, sinó que les responsabilitats les haurem de buscar en l'anomenat "teixit associatiu" de la ciutat.

Si parlem de segregació escolar quan una tipologia concreta d'alumnes (per nacionalitat, per nivell socioeconòmic, per nivell d'instrucció familiar) es troba anòmalament representada en els centres educatius amb relació a la presència mitjana del seu barri, podem parlar de segregació social quan aquesta anomalia es produeix en les diferents activitats, entitats, associacions o clubs de la ciutat?

Si compartim la idea que des del món educatiu cal incrementar les actuacions per millorar el model inclusiu i la cohesió social, també podem compartir idea que des del món social es pot millorar el model

Si sabem que els centres educatius reflecteixen la societat que els envolta, i el que volem és reduir els nivells de segregació escolar, cal també que emprenem accions decidides per reduir la segregació social, els estigmes i les falses creences que condicionen l'actual distribució de la població entre els diferents centres de Manresa.

S'ha de donar en valor a la diversitat i la pluralitat social com a element de millora de la cohesió social. La igualtat de drets de tothom ha de ser l'element central d'una societat que vol ser democràtica i gaudir d'equitat en educació.

La reducció de la segregació social en les activitats d'educació no formal és causa i efecte d'una societat ben cohesionada.

Un pacte de ciutat pot i ha d'ajudar a millorar la cohesió social a Manresa.

Document de treball de la CESSEM.

inclusiu i de cohesió social. De fet, la cohesió social és responsabilitat de tots. La segregació escolar i la segregació social s'intercomuniquen i s'interrelacionen.

A l'"Informe Social de Manresa 2018" es fa una descripció i anàlisi dels aspectes més significatius de la realitat social a la ciutat, amb la idea d'avançar en la reflexió i el debat que ha de permetre fer de Manresa una ciutat més justa, inclusiva, cohesionada, amb més benestar i millor benestar. En l'informe es tracten diferents aspectes i es fa una comparativa amb altres ciutats mitjanes de Catalunya, a partir d'uns indicadors.

En la literatura sobre inclusió es defineixen vuit àmbits susceptibles de motivar exclusió o segregació social: la pobresa, la precarietat laboral i l'atur, l'habitatge, el baix nivell d'instrucció, l'analfabetisme digital o desigualtat d'accés a la cultura, la manca de xarxes familiars i comunitàries, els col·lectius més fràgil (vellesa, discapacitat, malaltia de risc social), i la feblesa en l'exercici de drets cívics i polítics.

Fins ara ens hem preguntat quin paper juguen els centres en la lluita contra la segregació social. Ara ens preguntem, quin paper juguen les entitats socials en la lluita contra la segregació escolar?

L'escola ha de representar un espai d'igualtat que permeti el desenvolupament acadèmic, personal i social de tots els alumnes. Les entitats de Manresa han de representar, també, una oportunitat on els nostres escolars, en especial els més vulnerables, puguin completar la seva educació i desenvolupament personal i social.

Ens hem de coordinar tots els agents socials i educatius perquè l'equitat i la cohesió social és responsabilitat de tots. L'educació social necessita l'escola, i l'escola necessita els agents socials per completar la formació de tots els manresans i manresanes. Tots depenem de tots. Som interdependents.

En el cinquè punt d'aquest informe es proposa l'impuls d'un Pacte educatiu i social "Manresa diversa. Manresa inclusiva" que representi el compromís de la ciutat de Manresa per l'equitat, la no segregació, la inclusió i la cohesió social. Els centres educatius ja han signat un document de "*Bases i acords per a un possible pacte educatiu a Manresa: "Educació Diversa. Educació inclusiva"*", que els compromet a millorar l'atenció a la diversitat i la inclusió. Ara cal ampliar aquest acord dels agents educatius obrint-lo a totes les entitats de la ciutat: associacions de famílies d'alumnes, associacions d'estudiants, associacions de veïns, associacions de dones, entitats esportives, entitats culturals, entitats teatrals, entitats musicals, entitats religioses i confessionals, entitats de persones grans, entitats assistencials, entitats juvenils, entitats empresarials i gremis, organitzacions no governamentals, entitats diverses.

El Pacte educatiu i social "Manresa diversa. Manresa inclusiva" ha de representar un pas cap a la corresponsabilització civil i social en l'educació dels infants i els joves des de la transversalitat, la participació i el treball en xarxa. L'educació comença en el nucli familiar, es consolida en el centre educatiu, i es complementa en la vida associativa com a reflex de la realitat social de Manresa.

4.9.- Algunes dades de la bretxa digital a Manresa en la crisi sanitària de la Covid-19.

El 2020 serà recordat per la crisi sanitària derivada de la pandèmia de la Covid-19. A Catalunya es van tancar tots els centres educatius el 13 de març, i el tercer trimestre

Document de treball de la CESSEM.

s'ha realitzat de manera no presencial amb el suport, improvisat en molts casos, d'uns recursos tecnològics individuals o familiars que han posat al descobert una realitat social que en els centres educatius es pot minimitzar, però que en situació de confinament ha evidenciat un dels vuit àmbits susceptibles de motivar exclusió que han estat explicitats en el punt anterior.

Tot i que no era una dada que hagués interessat de manera expressa a la CESSEM en els tres anys de treball, sembla que l'excepcionalitat de la situació i l'afany per a recollir dades que puguin tenir relació de causa o d'efecte amb la segregació escolar ens ha fet parar atenció en valorar aquesta situació.

Segons l'Enquesta sobre equipament i ús de tecnologies de la informació i la comunicació a les llars, l'any 2019 a Catalunya hi havia un 8,5% de llars amb progenitors que conviuen amb algun fill que no tenien ordinador a casa (prop de 113.000) i un 3,0% (prop de 40.000), que no tenien Internet o banda ampla.

El Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, en el marc del "Pla d'acció: Centres educatius en línia" iniciat a partir del tancament dels centres educatius, ha volgut proporcionar als centres educatius les eines digitals i els recursos necessaris que puguin donar continuïtat, en termes d'equitat i qualitat, al procés d'aprenentatge del seu alumnat. Aquesta actuació s'ha centrat a atendre les necessitats de l'alumnat més vulnerable amb un seguit de mesures que permetin garantir que les oportunitats d'aprenentatge arribin a tot l'alumnat en el nou escenari lectiu no presencial.

Del total d'actuacions realitzades entorn d'aquest pla, algunes d'elles també en coordinació i col·laboració dels ajuntaments, ens centrarem en l'anàlisi de les dades del repartiment d'equips informàtics per als alumnes de sisè de primària i de quart d'ESO dels centres de Manresa en l'anomenada "primera onada", en la que intervé el Departament d'Educació i Telefònica. Els mateixos centres educatius van concretar la proposta d'alumnes que havien de rebre l'equip informàtic i/o la connectivitat a internet.

A escala global, els centres de Manresa van identificar 161 alumnes de sisè (17,04%) i 74 alumnes de 4t d'ESO (8,22%).

Si comparem aquestes dades amb les de l'Enquesta sobre equipament i ús de la informació i la comunicació a les llars (2019), veiem que el percentatge d'alumnes de 4t d'ESO identificat a Manresa s'aproxima al percentatge global de Catalunya, mentre que per a l'alumnat de sisè de primària, a Manresa trobem un percentatge molt més elevat (17,04%) que el de la mitjana de Catalunya (8,5%).

Segons les dades de distribució dels equips informàtics realitzada pel Departament d'Educació a l'alumnat vulnerable del darrer curs d'etapa (6è i 4tESO), a Manresa existeix una "bretxa digital" superior a la mitjana de Catalunya a sisè de primària i semblant a la mitjana de Catalunya a 4t d'ESO.

Pel que fa als nivells de segregació d'aquesta tipologia d'alumnes en els centres de Manresa, la dissimilitud és semblant a la d'altres conceptes com la pobresa (alumnat receptor de beca) o la nacionalitat (alumnat estranger) a sisè de primària, i lleugerament superior a 4t d'ESO.

Document de treball de la CESSEM.

Tot i que el criteri de selecció de l'alumnat que han utilitzat els centres de Manresa pot no ser estrictament coincident amb el criteri utilitzat en l'enquesta, es pot afirmar que a sisè de primària existeix una bretxa digital significativa a Manresa (tant en comparació amb les dades de secundària a Manresa, com amb les dades de la mitjana de Catalunya obtinguda en l'Enquesta anteriorment mencionada).

Per a valorar la possible segregació per la distribució dels alumnes sense accés a internet entre els diferents centres de Manresa, ens fixarem en el càlcul de la dissimilitud (la qual cosa ens permetrà valorar el grau de segregació en comparació a altres variables).

Per a sisè de primària la dissimilitud és de 0,38, valor inferior al de la dissimilitud en la distribució d'alumnat estranger (0,43) i d'alumnat nouvingut (0,43), i significativament per sota de la dissimilitud en la distribució de l'alumnat receptor de beca (0,50). Així, podríem concloure que la segregació escolar per la bretxa digital a sisè de primària existeix, però és menor que la segregació observada per a l'alumnat estranger i l'alumnat nouvingut, així com l'observada per l'alumnat receptor de beca.

Contràriament, al quart curs de secundària ens trobem que la segregació escolar per la bretxa digital és superior al de la resta de càlculs de dissimilitud realitzats per la CESSEM. Mentre que la dissimilitud al 2018 de l'alumnat estranger a l'ESO és de 0,3, la de l'alumnat nouvingut és del 0,29 i la de l'alumnat becat és del 0,28, la dissimilitud en el repartiment d'equips informàtics de la primera onada per l'alumnat de quart d'ESO és del 0,35.

En conclusió, i a partir de les dades de què disposem, la bretxa digital a Manresa pot ser, en valors absoluts, superior a la de la mitjana de Catalunya (especialment a sisè de primària), però la distribució de l'alumnat sense accés a internet entre els diferents centres és semblant a la distribució d'alumnat per altres conceptes com la pobresa (alumnat receptor de beca) i la nacionalitat (alumnat estranger).

No volem tancar aquest punt sense aportar la següent reflexió recollida de les mateixes direccions dels centres educatius amb relació a les vivències d'aquests dies i la suposada bretxa digital. Des de les administracions s'ha disposat d'aparells i connectivitat per als alumnes que no en tenien amb la finalitat de reduir les diferències, però la percepció dels centres és que allò que més ha facilitat o dificultat el seguiment telemàtic del curs per part dels alumnes ha estat el nivell instructiu dels progenitors i la seva capacitat per acompanyar els seus fills. Aquesta limitació d'algunes famílies es pot donar, entre altres motius, per falta d'estudis i formació acadèmica, per problemes lingüístics, per predisposició a dedicar temps als fills o per les condicions de l'habitatge. En tots aquests aspectes no és fàcil compensar les desigualtats fora de l'escola, mentre que el treball presencial amb els alumnes és el que realment equilibra les desigualtats socials.

Aquesta reflexió està, en part, corroborada per una publicació del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu ⁽¹⁷⁾ en la que es demostra, a partir de dades, que el nivell cultural de la família i els seus hàbits tenen més impacte en els resultats acadèmics de l'alumnat que no pas les possessions i el seu capital socioeconòmic.

¹⁷ "Tast de dades 15: L'index socioeconòmic i el de capital cultural, tenen idèntica influència en l'avaluació de quart d'ESO?", Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu, maig 2020

5.- Propostes i recomanacions per a un model educatiu a Manresa

Al llarg de les sessions de treball de la CESSEM dels darrers tres cursos s'ha anat reflexionant sobre idees i propostes concretes i no sempre s'ha arribat a consensos. Fins i tot s'han arribat a plantejar propostes absolutament oposades i no sempre hem arribat a acords.

Per exemple, si s'amplia la mida de les àrees de proximitat s'amplia la mobilitat de les famílies, el que pot afavorir la guetització d'alguns centres. Per contra, si es fa una reducció de la mida de les àrees de proximitat es pot forçar un efecte fugida i un increment en les irregularitats de les dades personals que no eviti la guetització dels mateixos centres. No sempre la realitat té una relació directa amb una sola variable.

La CESSEM ha seleccionat un seguit de propostes sobre les quals cadascun dels diferents agents implicats haurà de prendre decisions: les administracions, la comissió de garanties d'admissió, els centres, i la comunitat educativa.

Document de treball de la CESSEM.

Cal tenir present que totes les variables sobre les quals es pot intervenir són interdependents i no es poden valorar de manera aïllada. Serà la interrelació entre totes les variables la que pot produir uns efectes en un sentit o en el contrari.

Com s'ha vist, la situació de segregació escolar a Manresa no ha variat significativament en els darrers anys, tot i les actuacions i les decisions que s'hagin pogut portar a la pràctica. Si fins ara no s'ha millorat, no sembla que la situació hagi de canviar sense algun tipus d'intervenció significativament diferent, amb més determinació, i acompanyada d'altres mesures conscienciadors.

Des de la CESSEM proposem que el model educatiu de Manresa es basi en l'anomenat "principi d'incumbència", aconseguint que un centre amb una proporció d'alumnes amb dificultats socials i d'aprenentatge inferior a la mitjana del seu entorn se senti incumbit pel que li passa al centre veí que sí que pateix un procés de guetització. En alguns casos es parla de centre "sense segregació" quan la realitat és que aquest centre té una composició social altament homogènia (per les capes socials més altes) i en realitat és tant o més "segregat" que un altre centre amb concentració d'alumnat d'origen estranger. Per aconseguir que tots els centres se sentin responsables i participants del model educatiu de Manresa cal un treball en xarxa de tots els agents educatius, incloses les administracions, i caldrà vetllar perquè la composició de l'alumnat a les aules de tots els centres educatius sigui tan diversa com la realitat del municipi.

En aquest cinquè punt de l'informe s'exposen les propostes que han semblat més interessants, més eficaces, més plausibles, i fins i tot més agosarades. Les hem estructurat en quatre blocs: un primer bloc de propostes dirigides a les administracions (Generalitat, Consell Comarcal i Ajuntament), un segon bloc amb propostes dirigides a la comissió de garanties d'admissió, un altre bloc amb propostes per als centres educatius, i finalment un bloc de propostes dirigides a la comunitat educativa.

Cal prendre decisions diferents per a obtenir resultats diferents.

Els resultats no dependran d'una sola decisió, sinó de la interacció entre totes les decisions que es prenguin.

Algunes de les propostes es podrien posar en més d'un dels blocs. Per alleugerir la presentació i evitar repeticions, s'han incorporat només un cop, i en el bloc que ha semblat més escaient.

5.1.- Propostes i recomanacions per a les administracions.

El procés d'accés als centres que presten el Servei d'Educació de Catalunya es regeix pels principis d'equitat, inclusió educativa, foment de la cohesió social i respecte al dret d'elecció de centre dins l'oferta educativa disponible en cada moment (art. 46 de la LEC). Les decisions de planificació educativa responsabilitat de les administracions es prenen amb anterioritat a l'inici del procés d'escolarització i des de la CESSEM es formulen les següents propostes a l'alcalde de la ciutat i a la directora dels serveis territorials a la Catalunya Central:

5.1.1.- Amb relació a la planificació escolar.

1 Repensar la planificació escolar amb el criteri de compensació de les desigualtats i reducció de la segregació, rebaixant la importància del criteri de satisfacció de la demanda. En concret, es proposa reflexionar i prendre decisions, des d'una visió de ciutat, sobre les següents tres idees:

- **2** Els centres d'una sola línia poden arribar a ser més fàcilment “centres segregats” perquè s'acaben omplint amb sol·licituds de més de 30 punts amb famílies nombroses i rendes garantides de ciutadania (ambdues situacions, més habituals en famílies de baix nivell cultural). Per aquest motiu es proposa repensar l'actual situació de l'Escola La Renaixença, centre que actualment funciona amb una sola línia mentre l'edifici permet el funcionament de doble línia. Tanmateix, es proposa repensar la construcció definitiva de l'Escola Valldaura per a fer-la de doble línia.
- **3** Els centres situats fora de la trama urbana requereixen un servei de transport que els fa menys accessibles per a la població. En el cas de Manresa, cal valorar en quina proporció contribueixen l'Escola Flama i l'Escola Muntanya del Drac a una escolarització equilibrada en la xarxa escolar de Manresa.
- **4** D'acord amb la tendència a la baixa del padró en les primeres edats d'escolarització, es proposa valorar les possibilitats de desplaçament, de fusió, de desdoblament, o fins i tot de tancament d'algun centre escolar amb alumnat homogeni. Aquest procés hauria de ser progressiu i conegut per la comunitat educativa. Les escoles anteriorment mencionades, Muntanya del Drac amb alumnat homogeni de classes populars/migrants, i Flama amb alumnat homogeni de classes mitjanes i altes, són dos exemples que responen a aquestes característiques. Hi ha d'altres centres, i especialment els d'una línia, que tenen alumnat homogeni i sobre els que es podria ampliar aquesta reflexió.

5.1.2.- Amb relació a la zonificació

Com ja hem vist, l'actual model de zonificació no ha aportat canvis significatius en els nivells de segregació escolar. Així, i considerant que la zonificació escolar a Manresa té una incidència petita, des de la CESSEM es proposa donar-li continuïtat amb els següents petits retocs.

5 Millorar la zonificació de primària, mantenint l'actual sistema de “cercles concèntrics” a partir de les següents idees:

- **6** Les zones han de tendir a ser lleugerament més petites i més semblants entre elles pel que fa a quantitat de possibles alumnes a escolaritzar. Es recomana que les àrees tinguin un equilibri entre la demanda potencial, la demanda real i l'oferta de places del centre.
- **7** Es proposa no utilitzar els barris com a criteri per a definir les àrees de proximitat, ja que les fan més àmplies i, especialment, no ajuden a trencar la possible relació entre la segregació urbana i l'escolar.
- **8** Actualment les zones es defineixen a partir de la distància lineal entre el domicili i els centres. Es proposa:

- Considerar la mobilitat en transport urbà en la definició de les zones, convertint els “cercles concèntrics” en “bafarades” (globus de còmic). Tanmateix, es proposa que des de les administracions es col·labori en la implementació de monitoratge en transport urbà per facilitar el seu ús per l'accés als centres.
- Contemplar la possibilitat de dividir districtes si aquesta divisió, que no deixa de ser convencional, pot ajudar a reduir la situació de segregació escolar.
- **9** Els dos centres de la xarxa de Manresa ubicats fora de la trama urbana (Flama i Muntanya del Drac) han de tenir una zonificació equivalent a la resta de centres, i disposar de transport que possibiliti l'accés a totes les famílies. Es proposa, tanmateix, reordenar i optimitzar les actuals rutes de transport, d'acord amb la zonificació resultant.
- **10** Cal evitar crear situacions de possible fugida fent zones massa petites i assegurant que totes les zones tinguin centres públics amb i sense complexitat, i centres concertats.
- **11** Es considera prioritària la revisió de la zonificació de primària (es considera que reduint la segregació en els centres de primària s'arribarà a una millora en la distribució de l'alumnat a secundària).

12 Pel que fa a la zonificació de secundària, Manresa és actualment una zona única. La possibilitat d'establir zonificació també a secundària podria afavorir una distribució per proximitat, però es podria perjudicar els centres més propers als nuclis urbans amb major concentració d'alumnat estranger. Aquesta decisió pot i ha d'estar relacionada amb la necessària modificació de la relació d'adscripcions, que s'exposa a continuació.

5.1.3.- Amb relació a les adscripcions de centres de primària i secundària.

13 Es proposa millorar la relació d'adscripcions entre escoles i instituts a partir de les següents idees:

- **14** Cal incorporar l'Escola Les Bases a l'actual sistema d'adscripcions amb els instituts de Manresa (el pròxim curs 2021-22 ja tindrà alumnes de sisè de primària).
- **15** Cal normalitzar l'actual situació de singularitat de l'Institut Manresa Sis, que manté relació d'adscripció amb totes les escoles públiques i L'Espill, i donar-li una situació equivalent a la de la resta d'instituts públics.
- **16** En cas que no fos possible estudiar batxillerat a l'Ins. Manresa Sis, cal proposar una adscripció amb un altre institut per a donar continuïtat als seus alumnes. Es proposa que aquesta adscripció sigui amb l'Ins. Guillem Catà com a mesura de lluita contra la segregació escolar.
- **17** Actualment cada escola té 4 instituts adscrips i es proposa reduir aquest número, tant com sigui possible, i sense excedir de dos instituts adscrips.
- **18** En la definició de les noves relacions d'adscripció cal buscar que l'homogeneïtat en la composició social d'algunes escoles es tradueixi en heterogeneïtat en els instituts. Aquest criteri caldrà vetllar-lo, especialment, per als dos instituts que es troben en situació de major homogeneïtat en la seva composició social (Guillem Catà amb alumnat homogeni de classes

Document de treball de la CESSEM.

populars/migrants, i Pius Font i Quer amb alumnat homogeni de classes mitjanes i altes)

- **19** En la nova relació d'adscripcions caldrà facilitar les coordinacions primària-secundària (les adscripcions actuals impedeixen fer una bona coordinació perquè tots els centres tenen múltiples relacions).
- **20** Confirmar, o revisar, l'actual prioritat en la preinscripció a l'Institut Lluís de Peguera per als alumnes d'ESO que cursen ensenyaments reglats de música o de dansa (aquest centre és el que disposa d'ensenyaments de batxillerat artístic).

5.1.4.- Amb relació a l'Oficina municipal d'escolarització (OME)

21 Per millorar en transparència, l'OME ha de disposar de tota la informació de tots els centres educatius (d'acord amb la normativa) i es proposa promoure que les preinscripcions se centralitzin a l'OME.

22 Avançar i desglossar la campanya de sensibilització i informació sobre la preinscripció. Es proposa avançar les portes obertes dels centres als mesos de gener i febrer, i deixar per al mes de març la campanya d'informació sobre la preinscripció. Cadascuna de les dues campanyes haurien de venir anunciades i acompanyades per una carta de l'Ajuntament.

23 Fer un seguiment proactiu dels empadronats que no formalitzen preinscripció a P3 per tal d'incorporar-los al sistema educatiu com més aviat millor. Aquesta actuació haurà de requerir la col·laboració dels serveis municipals bàsics.

24 Es proposa que l'OME centralitzi la informació necessària per avançar la detecció d'alumnes NEE en la preinscripció a P3 i a tot l'alumnat que arriba per "matrícula viva", tot realitzant entrevistes prèvies i en col·laboració amb els serveis socials bàsics i l'EAP.

25 Per a fer possibles i efectives les anteriors propostes, caldrà reforçar la plantilla de l'OME i dels serveis socials municipals.

5.1.5.- Amb relació a les polítiques d'informació, sensibilització i acompanyament a les famílies.

26 Promoure la idea de servei públic d'educació de Manresa que incorpora tots els centres sufragats amb fons públics, tant els centres públics (gestionats directament per l'administració) com els concertats (centres de titularitat privada). La segregació va més enllà dels models de gestió dels centres i el sistema d'escolarització ha de ser comú i igual per a tots.

27 Impulsar campanyes de valoració social de la diversitat, i dels centres on es concentra major diversitat. Cal construir discurs públic i desconstruir falses creences i/o *fake news* sobre la segregació, la diversitat, i l'estigma d'alguns centres educatius. Aquestes campanyes de lluita contra la segregació escolar i la promoció de l'equitat han d'incloure i s'han de dirigir a les classes mitjanes. Altrament, i per arribar de

Document de treball de la CESSEM.

manera proactiva a tota la població i no esperar que sigui la població la que es preocupi de buscar la informació (hi ha segments als quals no els arriba mai aquesta informació), cal promoure programes específics d'acompanyament informatiu i apoderament a les famílies vulnerables.

28 Potenciar l'accés i la universalització de l'etapa 0-3, en especial per les famílies sense recursos (en clau d'inversió en educació i en cohesió) i per al nivell de P2.

29 Incrementar l'oferta d'activitats d'educació no formal, assequibles econòmicament. Una política educativa de qualitat ha d'anar més enllà dels centres educatius i ha de garantir més i millors oportunitats per a tothom.

5.1.6.- Amb relació a les polítiques de dinamització dels agents de la comunitat educativa:

30 Liderar el treball en xarxa de tots els agents educatius promovent el diàleg i la participació, aportant transparència i complicitat entre els diferents grups d'interès.

31 Crear un Observatori d'educació de Manresa que permeti, més enllà de dades puntuals, disposar de dades actualitzades (indicadors) de manera permanent. Unes dades que caldrà actualitzar anualment i que permetran repensar les polítiques de la ciutat fonamentant-se en evidències. Donat que la segregació de perfils instructius és més problemàtica que la segregació per raó d'immigració (ser fill d'una família sense estudis comporta més vulnerabilitat educativa que tenir algun progenitor estranger), es proposa que des de l'Observatori es pugui donar continuïtat cada 2-3 anys a un estudi més aprofundit creuant les dades d'escolarització amb les del padró municipal (semblant a l'estudi realitzat pel Ricard Benito i l'Isaac González).

32 Recollint l'horitzó de Ciutat Educadora amb el que Manresa està compromesa des de fa anys, alineat amb el moviment d'Escola a Temps Complert – Educació 360º en el que Manresa hi participa, i amb la voluntat de crear i definir un model socioeducatiu manresà el màxim d'estable i consensuat possible, es proposa la signatura d'un pacte socioeducatiu de Manresa amb l'objectiu d'aconseguir que tots els actors implicats, especialment en la tasca de socialització d'infants i joves, però també de totes les educacions al llarg i ample de la vida: famílies, escoles bressol, escoles i instituts, centres municipals, universitat, ajuntament, entitats i associacions, associacions de veïns/es, clubs esportius, centres religiosos, escoles de música i arts, escoles de llengües, escoles de persones adultes, espais familiars, mares de dia..., tinguin un projecte socioeducatiu compartit.

33 De manera expressa es demana un acord del ple municipal que recolzi expressament la lluita contra la segregació escolar com a via de millora de l'educació a Manresa.

34 D'acord amb el *Decret 250/2013, de 12 de novembre, de la Taula Nacional i les taules territorials i locals d'infància*, es proposa constituir una Taula local d'infància que permeti coordinar els diferents equips i serveis del territori per millorar els programes de participació, prevenció, promoció, detecció i protecció de la infància i l'adolescència.

35 Es proposa protocol·litzar les actuacions i la participació dels diferents serveis en la detecció d'alumnes NEE. En concret, els serveis del Departament d'Educació (equip d'assessorament i orientació psicopedagògica, llars d'infants), els serveis municipals

Document de treball de la CESSEM.

(escoles bressol, serveis socials bàsics, OME), serveis de Salut (pediatria i CDIAP) i serveis d'afers socials i famílies (EAIA).

5.1.7.- Amb relació als recursos específics per atendre la diversitat

Els centres que presten el Servei d'Educació de Catalunya, tant públics com concertats, han de disposar d'un finançament suficient i d'una dotació de recursos adequada (art. 42 LEC). Malgrat la necessitat d'incrementar els recursos als centres amb major concentració d'alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu, cal dir que compensar amb més recursos les diferències entre centres no millora per si sola les situacions de segregació, i fins i tot les pot arribar a cronificar. Així, cal instar les administracions a prioritzar la presa de decisions que tinguin incidència en la millora de les situacions de segregació, com són les ja exposades fins ara.

Això no obstant, des de la CESSEM es vol proposar alguna mesura que té relació directa amb els recursos. En concret:

36 Garantir una dotació d'aules d'acollida i de personal de suport per atendre els alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu que s'ajusti a les noves realitats canviants pel que fa a escolarització.

37 Dinamitzar projectes pedagògics específics per als centres que tenen major concentració d'alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu

38 Revisar i actualitzar la tipificació de "centres de màxima complexitat" a la llum de les noves dades de diagnosi de què es disposen, especialment les aportades per l'estudi sobre la zonificació i adscripcions dels professors Ricard Benito i Isaac González amb dades creuades del padró (nivell d'instrucció dels progenitors i lloc de naixement dels progenitors).

39 Instar les administracions a finançar de manera adequada els centres concertats, ja que el dèficit en el finançament dels centres concertats pot afavorir les situacions de segregació.

40 Facilitar l'accés als ajuts associats a l'escolarització (transport, material, menjador) a famílies que ho necessitin i que s'incorporin al llarg del curs, quan els terminis oficials d'aquestes sol·licituds ja no és obert. El fet d'arribar a mig curs no està previst per la majoria de línies d'ajut que es donen a través de les administracions públiques (Ajuntament, Departament d'Educació i Consell Comarcal), i es demana que les administracions estableixin mesures que es puguin implementar a mig curs, i sense esperar l'inici del següent.

41 Revisar els criteris dels Informes de Risc que han d'emetre els serveis socials municipals de Manresa al Consell Comarcal del Bages, per tal de reduir les diferències que actualment s'observen entre comarques de la Catalunya Central dels alumnes que es beneficien de les beques del 100%

42 Possibilitar que professionals de serveis socials puguin desplaçar-se i treballar en els mateixos centres educatius per atendre necessitats específiques del seu alumnat.

5.2.- Propostes i recomanacions per a la comissió de garanties d'admissió (CGA).

La CGA intervé en els processos d'escolarització tant en el moment de la preinscripció (amb un termini oficial i d'un curs per l'altre) com en el de l'admissió (sense termini preestablert i en el que s'escolaritza a mig curs).

En els dos primers anys de treball de la CESSEM, la CGA de Manresa va elaborar un protocol d'actuació per definir criteris d'actuació en les assignacions de plaça escolar en el període de matrícula viva. En el darrer any de treball s'han pogut incorporar algunes millores en el procés de preinscripció, que ja han estat explicades anteriorment en aquest mateix informe.

Al final del tercer any de treball, des de la CESSEM es formulen les següents propostes davant la presidència de la CGA:

5.2.1.- Amb relació al procés de preinscripció

43 La previsió d'oferta total de places no ha de superar un 10% la previsió de la demanda real al nivell de P3, i no ha de preveure places vacants (o molt poques) per a 1r d'ESO.

44 Garantir l'ocupació de totes les places de reserva NEE, el que implica no fer una previsió a l'alça, o per sobre de la demanda real.

45 Millorar el control del frau en les dades al·legades en la preinscripció i allargar el període de seguiment fins més enllà del setembre. Es proposa efectuar campanyes institucionals específiques animant a la denúncia d'aquestes situacions.

46 Incorporar la tipificació d'alumne nouvingut (NEE-C) en el procés de preinscripció a P3 als alumnes estrangers que no coneixen cap de les dues llengües oficials.

47 No utilitzar el % d'assignacions en 1a opció com a indicador d'èxit del procés de preinscripció.

48 Allargar la vigència de la reserva de places per alumnat NEE fins a l'inici de curs, i no fins al dia anterior a la publicació de les llistes d'assignacions.

49 En la mesura del possible, proposar reduccions de ràtio per a centres on s'observi situació de segregació.

50 Cal molta transparència i objectivitat en totes les fases del procés d'escolarització per reduir les desigualtats

51 Cal no facilitar canvis de centre motivats per "efecte fugida".

52 Els criteris de desempat haurien de reduir la segregació (ni el sorteig, ni la proximitat ho faciliten).

53 Estudiar la possibilitat que sol·licituds en grup de diverses famílies puguin tenir alguna prioritat en l'accés a centres amb composició social diferent de la seva.

5.2.2.- Amb relació al procés d'admissió (matrícula viva)

Actualment la CGA disposa d'un protocol que prioritza els possibles criteris a aplicar en les assignacions de matrícula viva. Aquest protocol prioritza, amb igualtat de vacants, la situació de necessitats educatives del nivell assignat, abans que l'estadística global del centre. Tot i que es fa una bona valoració d'aquest protocol, es proposa revisar-lo i reforçar-lo a partir de les següents idees:

54 Revisar i consolidar el protocol actual i reforçar-lo per tal dotar la CGA d'un model propi i que la feina no depengui de les voluntats de la persona referent.

55 És molt important disposar de bona informació prèvia de cada sol·licitud de plaça escolar que arriba a mig curs (matrícula viva) per poder fer una assignació adequada. Així, es proposa crear un protocol d'entrevista amb les famílies elaborat a partir d'una bateria de preguntes que permetin detectar necessitats educatives en la matrícula viva (es pot utilitzar, com a referència, la llista d'indicadors per a la detecció de situacions de risc socioeconòmic de la qual disposa l'EAP, incorporant la valoració del nivell d'estudis dels progenitors).

56 Incorporar el criteri de no assignació d'alumnes ordinaris amb increments de ràtio, i només fer-ne ús d'aquesta possibilitat per a l'alumnat NEE.

57 Per millorar la situació de segregació dels centres de màxima complexitat no n'hi ha prou amb mesures d'equitat. Com a pla de xoc calen mesures compensatòries com, per exemple, no permetre que els centres de màxima complexitat tinguin increments de ràtio per matrícula viva.

58 Les assignacions d'alumnat NEE A, B, o C, s'ha de realitzar per aconseguir una distribució equilibrada per a cadascuna d'aquestes tipologies d'alumnes, per separat. Per això, cal que la CGA disposi de dades actualitzades per a cadascuna d'aquestes tipologies d'alumnes. Cal ser més rigorós en la distribució equilibrada dels alumnes que no coneixen català ni castellà, i es demana que les administracions ajustin els recursos del centre a les necessitats reals del centre.

59 Millorar, també, l'actualització de les altres dades que es disposen a la CGA (refugiats, tutelats, alumnes de SIEI, etc.).

60 Establir amb les administracions un procediment que permeti a les famílies assignades per matrícula viva al llarg del curs tenir accés a determinats ajuts (especialment transport i menjador), quan sigui necessari.

5.3.- Propostes i recomanacions per als centres educatius.

El primer any de treball de la CESSEM ja es va identificar la possible segregació intracentre com una línia a treballar per tots els centres de Manresa.

Document de treball de la CESSEM.

El segon any es va signar el document de "*Bases i acords per a un possible pacte educatiu de Manresa: Educació diversa. Educació inclusiva*" que ja incorporava compromisos per a millorar el model inclusiu, i no segregador, de cada centre en l'atenció a la diversitat de tots els seus alumnes, tant en les situacions d'aula, com en els aspectes d'organització pedagògica del centre i per les condicions d'accés als serveis que ofereixi el centre com a complement del temps curricular.

El tercer any de la CESSEM ha coincidit amb una formació amb tots els centres de Manresa per tal d'aprofundir en el concepte d'equitat educativa, tenir elements per a fer una diagnosi de cada centre, i formular propostes de millora de cada centre a incorporar en les respectives programacions generals anuals (PGA) línies de treball per a millorar en l'equitat interna de centre i reduir els nivells de segregació intracentre.

Els centres educatius de Manresa han de treballar plegats per millorar l'oferta i qualitat educativa de Manresa, entesa des de la seva globalitat.

Al final del tercer any de treball, des de la CESSEM es formulen les següents propostes davant els centres educatius:

5.3.1.- Amb relació al projecte educatiu de centre (PEC), la informació i la transparència

61 Millorar la difusió del PEC i la seva coherència amb la realitat diària de les aules, amb especial atenció a l'orientació que el centre li dóna a la construcció dels aprenentatges dels alumnes i el seu creixement personal (raó de ser de tot centre educatiu).

62 Promoure i difondre el treball intern de cada centre, quines són les forteses, mostrar-les, treballar-les, ampliar-les... Es tracta que tots els centres escolars de Manresa esdevinguin "desitjables" per motius diversos i per població diversa. Cal potenciar les singularitats que aporten caràcter al centre.

63 Perquè el centre sigui més inclusiu per als alumnes, cal que el centre generi vincles cap endins (professorat i famílies) i cap enfora (agents de l'entorn). El treball de cohesió entre el claustre, les actuacions per "fer comunitat" amb les famílies, i la interacció del centre amb entitats, empreses i associacions de l'entorn són el millor context per a dotar al centre d'un caràcter inclusiu.

64 Cal acompanyament a les famílies, especialment a les que s'han acabat d'incorporar al centre i a les que més ho necessiten. Fer pedagogia i explicar bé el projecte del centre i el procés d'aprenentatge acadèmic i personal dels fills és essencial per crear vincles amb la família. Si això no s'aconsegueix, és més fàcil que l'alumne se senti, alhora, poc vinculat. Es proposa diversificar els canals de comunicació dels centres (no reduir-los a text escrit per a famílies novingudes).

65 En la difusió que el centre faci del seu projecte (jornades de portes obertes, web, reunions, etc.) cal que el discurs doni valor al mateix centre i el seu caràcter propi o plantejament institucional, sense treure-li valor a la resta de centres. La competitivitat entre centres resta valor al sistema. Una manera de visionar aquesta no competitivitat pot ser la coordinació de dates per a les jornades de portes obertes (el contrari pot ser percebut com a "contraprogramació").

66 Cal ser molt clar i transparent en la informació referida a les despeses generades per tota l'activitat que es realitza al centre (explicitant els conceptes i les quanties de material, quotes, sortides...). Tanmateix, es proposa unificar un discurs comú pel que fa a aquests tipus de despeses d'acord amb la infografia treballada des de l'OME i la CGA (despeses necessàries vinculades a les activitats en horari lectiu, despeses singulars vinculades a les activitats complementàries que s'ofereixen en els centres concertats, i despeses opcionals vinculades a les activitats extraescolars del centre).

67 Cal que tots els centres incorporin línies de millora de la cohesió social en les respectives programacions generals anuals (PGA) i que es faci retiment de comptes als claustres i consells escolars de centre en les respectives memòries del centre.

5.3.2.- Amb relació a les situacions d'aula

68 El pla d'acció tutorial ha de posar especial atenció en la responsabilitat del tutor/a, i de la resta de professorat, en treballar pedagògicament les situacions de conflicte i de gestió d'aula amb un enfocament sistèmic i no orientat a un alumne o situació concreta, quan no sigui necessari. Aquest plantejament requereix una mirada individual i col·lectiva de manera simultània. La diferència educa i ofereix oportunitats per qüestionar prejudicis i a obrir els marges de respecte social a la diferència.

69 L'acció tutorial ha de tenir un caràcter d'orientació (projecte de vida) per donar sentit a l'acció educativa que es fa des del centre, i ajuda a crear vincle amb l'alumne/a. Cal avançar vers la personalització dels aprenentatges.

70 Per a l'acció pedagògica cal promoure els aprenentatges en convivència per a millorar la cohesió social dels grups. Per exemple, la promoció de la metodologia del treball cooperatiu pot ser, a més d'una forma de treball que potencia l'aprenentatge significatiu, una mesura per compensar la segregació espontània d'alumnes i famílies en la vida del centre.

71 Ampliar el treball de prevenció de l'absentisme, i l'abandonament prematur dels estudis, conjuntament amb les famílies. És necessari aconseguir una major vinculació institucionalment de la família amb el projecte de centre i una vinculació personal entre tutor/a, família i l'alumne/a.

72 Promoure la participació de l'alumne/a en el seu procés d'aprenentatge curricular i personal incorporant activitats d'autoavaluació i coavaluació entre iguals.

5.3.3.- Amb relació als criteris d'organització pedagògica de centre

73 Els elements curriculars, metodològics i organitzatius definits en el PEC, dins del marge d'autonomia del qual disposen els centres, han de permetre i garantir la presència, la participació i el progrés de tots els alumnes en els entorns escolars ordinaris, independentment de les seves condicions i capacitats.

74 El Pla d'atenció a la diversitat ha d'abastar tot l'alumnat del centre, ja que la diversitat és un valor en l'educació per als alumnes que presenten alguna dificultat (els aporta models positius) i per als més preparats (els millora les competències interpersonals i socials que seran necessàries per al seu futur).

75 Cohesionar internament cada claustre: millorar l'acollida del professorat nou, fer-lo coneixedor del model educatiu de Manresa i crear sentiment de pertinença de tot el professorat a l'entorn que els acull.

5.3.4.- Amb relació al treball en xarxa entre centres

76 Consolidar una xarxa estable de treball entre tots els equips directius dels centres per a posar en comú necessitats i possibles solucions, i sobretot per compartir bones pràctiques i innovacions (encara que siguin modestes o molt concretes). Aquest any s'ha iniciat la dinamització de la Xarxa MEI (Manresa Escoles Innovadores) i es proposa que sigui aquesta la xarxa anteriorment proposada, sense que això impedeixi la creació d'altres xarxes que es puguin constituir.

77 Organitzar actuacions conjuntes de tots els centres per a visibilitzar i crear discurs comú. Es proposa crear una campanya "Manresa per l'equitat" a desplegar al llarg dels pròxims cursos amb actuacions a concretar, com per exemple: mostres diverses (logo, dibuix, poema, fotografia...), elaboració d'un tríptic informatiu, elaboració d'un decàleg, codi deontològic davant les situacions de discriminació, mostra o exposició (física o virtual) d'experiències, elaboració d'un vídeo, o d'altres.

78 Promoure i aprofundir en la coordinació de les direccions dels centres públics per a coordinar els respectius projectes educatius i donar forma al model d'escola pública.

79 Impulsar una xarxa de coordinació primària-secundària a partir del moment que es defineixin les noves relacions d'adscripció entre centres, i que aquesta coordinació no es redueixi només al traspàs d'informació d'alumnes.

5.3.5.- Amb relació a l'accés als serveis que ofereix el centre com a complement del temps curricular

80 Per les condicions d'accés als serveis que ofereixi el centre com a complement del temps curricular: ens emplacem a estudiar i valorar mesures que, juntament amb les que s'han de prendre per part de les administracions públiques, facilitin que tots els alumnes puguin participar en els serveis i activitats del centre en condicions d'equitat, sense discriminació per raons econòmiques, territorials, socials, culturals o de capacitat (idea que complementa l'art. 41 de la LEC)

81 Aprofitar el temps de migdia per a oferir activitats extraescolars.

82 Amb la finalitat de neutralitzar les barreres econòmiques en el camp de l'elecció de centre per part de les famílies (despeses de material, transport, menjador i altres) es proposa una coordinació per reduir les diferències entre les diverses quotes entre els diferents centres (públics i concertats). Es recomana començar per donar transparència als diferents conceptes de les possibles quotes (especificar quins conceptes queden inclosos, per exemple en la quota de material).

83 Cal trobar mecanismes que assegurin que el preu de les quotes no exclou ningú (fet que produeix estigma). Exemple de moneda social, pagament amb serveis, beques, pagaments fraccionats

84 És important obrir i promoure la relació dels alumnes amb l'entorn tant en l'horari lectiu com fora de l'horari lectiu (acompanyat pel centre).

5.4.- Propostes i recomanacions per a la comunitat educativa.

Partint de la premissa que l'agent educatiu més important és la família, entenem que per a millorar la no segregació d'alumnes cal millorar la no segregació entre famílies. Aquest és un repte que ja ha estat exposat anteriorment en aquest informe amb la visió social de la segregació (punt 3.3) i la proposta de pacte socioeducatiu (punt 5.1.6). A continuació es formulen propostes dirigides fonamentalment a les associacions de famílies d'alumnes (AFA) o associacions de pares i mares d'alumnes (AMPA) com a complement a les ja formulades per a la resta de col·lectius de la comunitat educativa:

85 Garantir l'accés a les activitats organitzades per les AMPA a totes les famílies, independentment de la seva afiliació a l'AMPA (accés universal, sense requisits de pertinença).

86 Promoure i millorar la coordinació entre les diferents AMPA. Fóra bo reduir les diferències entre les quotes d'afiliació de les diferents AMPA, així com la manera de tractar les possibles situacions singulars (família nombrosa, família sense ingressos, o d'altres). Una possibilitat pot ser la creació d'una associació que aglutini totes les AMPA i pugui gestionar serveis comuns i conjunts de diferents centres (com una UTE o unió temporal d'empreses)

87 Promoure i participar en campanyes dirigides a les famílies del centre per posar en valor la diversitat en l'educació dels fills. Els nens s'entenen fàcilment i molt bé entre ells malgrat la diversitat. Cal superar la distància entre les famílies per la seva diversitat, i fer-ho veure com una riquesa. Tenir només relacions amb grups socials similars al propi és, avui en dia, una mancança educativa significativa i va en sentit invers al desig de cohesió social. La manca de cohesió entre famílies limita i condiona la cohesió entre els seus fills.

88 Cal que les AMPA incorporin famílies de diferents cultures per tal de fer realitat i normalitzar les relacions entre diferents. Una possibilitat és aplicar una discriminació positiva a famílies novingudes (com per exemple un any sense quotes o a un preu simbòlic). Cal buscar de manera proactiva que totes les activitats organitzades per l'AMPA siguin diverses culturalment parlant per tal d'aconseguir una participació també diversa.

89 Cal generar propostes que ajudin a crear un vincle entre els diferents tipus de famílies que hi ha dins d'una escola (i no només entre els alumnes). És molt positiva la feina que es fa en algunes escoles i AMPES d'anar a buscar aquelles famílies que no han vingut a les primeres reunions i oferir-los una persona de referència per a facilitar tràmits, traducció, informació i... afecte. Famílies acollint famílies.

90 Preveure accions d'acollida a les noves famílies, en especial a les de cultures diferents de la majoritària en el centre. Una bona acollida en el primer any d'escola és molt important per crear vincles positius i bona comunicació que acabarà facilitant la seva implicació i participació (primer és el vincle i després la participació). Es proposa partir d'allò que ens uneix, és a dir, els fills, i treballar conjuntament per oferir propostes engrescadores de caràcter familiar. Partint de relacions concretes entre famílies diverses es col·labora a millorar la mirada cap a la diferència i es millora la cohesió social.

91 Promoure la participació i representació de famílies de diverses cultures en la gestió de les AFA/AMPA, així com en la participació i representació del sector de les famílies en el consell escolar del centre.

92 Les anteriors propostes han de buscar primer la cohesió entre les famílies del mateix centre, però cal que s'estenguin entre famílies de centres diferents. La col·laboració entre AMPA de diferents centres també s'ha de concretar en actuacions conjuntes en aquesta direcció de reforçar la cohesió social i ser un model i exemple per als fills.

93 Instar les AMPA a adherir-se al pacte proposat en el punt 5.1.6 d'aquest informe.

5.5.- Priorització i temporització de les propostes i recomanacions.

No totes les propostes expressades en aquest informe tenen el mateix grau d'aplicabilitat. La CESSEM és conscient que alguna de les anteriors 93 propostes són concretes i fàcilment implementables. D'altres requereixen alguna dotació pressupostària que ara no està prevista, i per aquest motiu necessitarien un temps per poder ser pressupostades prèviament a la seva implantació. Finalment, també hi ha propostes que són més abstractes i corresponen a criteris a l'hora de prendre decisions.

Per altra banda, la responsabilitat de la CESSEM finalitza amb el lliurament de les propostes a les administracions competents. La CESSEM no té ni les competències en la presa de decisions, ni les d'aplicació o gestió per portar-les a la pràctica. Des dels seus inicis, la CESSEM s'ha plantejat com un òrgan de participació i de consulta. Les funcions de seguiment haurien de ser assumides per l'observatori d'educació de Manresa proposat en el punt 5.1.6 d'aquest informe.

A continuació presentem una taula amb una prioritització o selecció de les propostes que considerem més significatives, concretant qui és el responsable de la seva concreció i una proposta de temporització.

Document de treball de la CESSEM.

Línies de treball	Actuacions	Responsables	Temporització
5.1.- Propostes i recomanacions per les administracions			
5.1.1.- En relació a la planificació escolar	Repensar la planificació i el mapa escolar amb el criteri de compensació de les desigualtats i reducció de la segregació	Ajuntament de Manresa Departament d'Educació	Curs 21-22
5.1.2.- En relació a la zonificació	Millorar l'actual zonificació amb una lleugera reducció i compensació entre les àrees de proximitat pensant en millorar l'equitat en la distribució de la població	Ajuntament de Manresa	Curs 21-22
5.1.3.- En relació a les adscripcions entre primària i secundària	Reordenar l'actual relació d'adscripcions incorporant l'Esc. Les Bases (primària-secundària), l'Ins. Manresa Sis (secundària-batxillerat), i reduint la quantitat de centres en relació d'adscripció	Departament d'Educació	Curs 20-21 i curs 21-22
5.1.4.- En relació a l'Oficina municipal d'escolarització (OME)	Incrementar la participació de l'OME en la identificació precoç de les possibles necessitats educatives dels alumnes, en col·laboració amb els serveis socials i l'EAP.	Ajuntament de Manresa Departament d'Educació	Curs 20-21 i curs 21-22
5.1.5.- En relació a les polítiques d'informació, sensibilització i acompanyament a les famílies	Impulsar campanyes de valoració social de la diversitat, des de les institucions i també des de la societat civil de Manresa. Universalitzar l'educació 0-3	Ajuntament de Manresa Departament d'Educació	Curs 20-21
5.1.6.- En relació a les polítiques de dinamització dels agents de la comunitat educativa	Crear un Observatori d'educació de Manresa. Promoure la signatura d'un Pacte socioeducatiu de Manresa. Crear una Taula local d'Infància.	Ajuntament de Manresa Departament d'Educació i tots els agents educatius i socials de Manresa	Curs 20-21 i curs 21-22
5.1.7.- En relació als recursos específics per atendre la diversitat	Facilitar els recursos específics per atendre la diversitat als centres (públics i concertats). Cal garantir l'accés al recurs en el moment en què es produeix la necessitat (quan aquests recursos arriben tard, perden eficàcia en la millora la segregació)	Ajuntament de Manresa Departament d'Educació Consell Comarcal del Bages	Curs 21-22
5.2.- Propostes i recomanacions per la comissió de garanties d'admissió			
5.2.1.- En relació al procés de preinscripció	Millorar la detecció precoç de les necessitats educatives específiques, i garantir una distribució equitativa d'aquest alumnat aprofitant tots els recursos normatius existents. Canalitzar demandes grupals de centre que ajudin a diversificar la composició social dels centres.	Departament d'Educació Comissió de garanties d'admissió	Curs 20-21
5.2.2.- En relació al procés d'admissió (matrícula viva)	Millorar la detecció precoç de les NEE dels alumnes, conjuntament amb l'OME, i millorar el protocol d'assignació de centre, millorant els indicadors que permetin valorar la correcta distribució dels alumnes, per tipologies.	Oficina Municipal d'Escolarització Comissió de Garanties d'Admissió	Curs 20-21
5.3.- Propostes i recomanacions per als centres educatius			
5.3.1.- En relació al Projecte educatiu de centre (PEC), la informació i la transparència	Promoure projectes educatius oberts a l'entorn i a les famílies, i que incorporin línies de millora de la cohesió social en les respectives programacions generals anuals (PGA)	Direccions de centre	Curs 20-21 i curs 21-22
5.3.2.- En relació a les situacions d'aula	Promoure una acció tutorial orientadora, on l'aula ha de ser un espai social on l'alumne aprèn a conviure i participa activament en la construcció del coneixement	Equips directius Tutors Docents	Curs 20-21 i curs 21-22
5.3.3.- En relació als criteris d'organització pedagògica de centre	Definir uns criteris d'organització curricular, pedagògica i d'agrupament dels alumnes que permeti la interacció de tots els alumnes, sense discriminacions.	Equips directius Docents	Curs 20-21 i curs 21-22
5.3.4.- En relació al treball en xarxa entre centres	Facilitar el treball en xarxa dels centres de Manresa que permetin compartir experiències de millora de l'equitat i la inclusió del seu alumnat (a l'aula, al centre, i a l'entorn)	Equips directius	Curs 20-21 i curs 21-22
5.3.5.- En relació a l'accés als serveis que ofereix en centre com a complement curricular	Promoure mesures encaminades a facilitar la participació de tots els alumnes en els serveis i activitats del centre en condicions d'equitat, i sense discriminació per raons econòmiques, territorials, socials, culturals o de capacitat	Direccions de centre	Curs 20-21 i curs 21-22
5.4.- Propostes i recomanacions per a la comunitat educativa			
	Procurar l'acollida a les noves famílies del centre i la seva participació i vinculació a la comunitat, i adherir-se al Pacte socioeducatiu de Manresa	Associacions de famílies	Curs 20-21 i curs 21-22

Partim del criteri que totes les propostes s'haurien de començar a implementar com més aviat millor, i la temporització proposada respon als següents criteris:

- Curs 20-21 (en verd): temporització per aquelles actuacions que són de fàcil concreció i que haurien d'estar implementades ja al llarg del pròxim curs 2020-21.
- Curs 20-21 i 21-22 (en groc): temporització per aquelles actuacions la implementació de les quals pot dependre del nivell de maduració en què ho tingui treballat l'entitat responsable. Són actuacions que necessiten un temps de maduració i de participació més llarg per a la seva implementació pràctica. En alguns casos es poden implementar per fases al llarg dels dos pròxims cursos.
- Curs 21-22 (en rosa): temporització per aquelles actuacions que necessiten un increment de recursos econòmics o en personal que cal haver incorporat als pressupostos amb anterioritat a la seva implementació.

Finalment, adjuntem una taula que relaciona cadascuna de les propostes amb els respectius responsables. Les propostes numerades en vermell són les considerades prioritàries i incorporades en l'anterior taula.

Línies de treball	Ajuntament de Manresa	Departament d'Educació	Comissió de garanties	Direccions de centre	Professorat	Famílies	Entitats civils	PRIORITZAT
5.1.- Propostes i recomanacions per les administracions								
5.1.1.- En relació a la planificació escolar	1, 2, 3, 4	1, 2, 3, 4						1
5.1.2.- En relació a la zonificació	5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12							6
5.1.3.- En relació a les adscripcions entre primària i secundària		13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20						13
5.1.4.- En relació a l'Oficina municipal d'escolarització (OME)	21, 22, 23, 24, 25		22	21, 22				24
5.1.5.- En relació a les polítiques d'informació, sensibilització i acompanyament a les famílies	26, 27, 28, 29	28					27, 29	27, 28
5.1.6.- En relació a les polítiques de dinamització dels agents de la comunitat educativa	30, 31, 32, 33, 34, 35	30, 32, 34, 35		32, 34		32	32, 34	31, 32, 34
5.1.7.- En relació als recursos específics per atendre la diversitat	37, 40, 41, 42	36, 37, 38, 39, 40, 41		37				36, 39, 40
5.2.- Propostes i recomanacions per la comissió de garanties d'admissió								
5.2.1.- En relació al procés de preinscripció	45	43, 45, 47, 49, 52, 53	44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53	48				44, 53
5.2.2.- En relació al procés d'admissió (matrícula viva)	55, 60	58, 60	54, 56, 57, 58, 59					55, 58, 60
5.3.- Propostes i recomanacions per als centres educatius								
5.3.1.- En relació al Projecte educatiu de centre (PEC), la informació i la transparència	63, 66			61, 62, 63, 64, 65, 66, 67	61, 63, 64, 65	63	63	63, 64, 67
5.3.2.- En relació a les situacions d'aula				68, 71, 72	68, 69, 70, 71, 72			69, 70, 72
5.3.3.- En relació als criteris d'organització pedagògica de centre					74			73, 74
5.3.4.- En relació al treball en xarxa entre centres	76, 77	76, 78, 79						77
5.3.5.- En relació a l'accés als serveis que ofereix en centre com a complement curricular	80	80		80, 81, 82, 83, 84			81, 84	80, 83
5.4.- Propostes i recomanacions per a la comunitat educativa	92			87, 89, 90, 91, 92, 93		85, 86, 87, 88, 89, 90, 91		89, 90, 93
Número d'actuacions prioritàries								31
								4
								4
								6
								12
								3
								11
								14

6.- Indicadors

Un indicador és una magnitud numèrica, resultat d'una mesura. Aquest valor, al que anomenarem indicador, ens permetrà observar de manera objectiva l'evolució d'un fenomen en el temps, i també ens permetrà establir comparacions amb valors de referència.

En el cas de la segregació escolar, els indicadors aporten, a més, objectivitat per a valorar un fenomen complex i carregat de prejudicis i de percepcions subjectives a partir d'experiències individuals que poden no tenir correspondència amb una realitat global objectivable.

El treball a partir d'indicadors ens ha servit a la CESEM per tenir una visió compartida i objectiva de la situació, i per valorar i prioritzar els aspectes que cal millorar. El seguiment dels indicadors ens permet valorar la seva evolució absoluta i relativa al llarg del temps.

Els indicadors són valors numèrics que ens ajuden a interpretar una realitat, i la seva evolució.

Seria ideal disposar d'un únic indicador que servís per a valorar la segregació escolar, però ja hem vist que es tracta d'un fenomen multifactorial i que cal analitzar i valorar des de diferents punts de vista. Això ens portarà, inevitablement, a necessitar molts indicadors de referència per conèixer la realitat i la seva evolució. Al llarg del present informe hem presentat molts indicadors que ens permeten una interpretació objectiva de la realitat de la segregació escolar a Manresa.

Document de treball de la CESSEM.

Per a valorar la segregació escolar en l'àmbit municipal necessitem disposar d'indicadors globals que siguin resultat d'una agregació ponderada dels valors parcials de cada centre. La proposta que fem des de la CESSEM és una proposta d'indicadors útils a escala municipal (valors agregats), i no a escala de centres (valors segregats).

Sense entrar en una conceptualització dels indicadors, a continuació exposarem breument els diferents paràmetres que es volen mesurar, les diferents tipologies dels indicadors, i finalment les fonts d'obtenció de la informació que es necessita per al seu càlcul.

Els paràmetres que es volen mesurar són força diversos, i estan relacionats amb:

- Les tipologies d'alumnat: estrangers, nouvinguts, amb necessitats específiques de suport educatiu, coneixement de les llengües oficials, nivell d'instrucció dels progenitors, nivell econòmic a partir de l'obtenció de beques i ajuts, etc.
- Les tipologies de centres: en funció de la seva titularitat i del grau de complexitat reconegut per l'administració.
- L'oferta, la demanda i l'ocupació de llocs escolars
- Els processos oficials de preinscripció, i els d'admissió d'alumnes a mig curs.
- Les etapes educatives (infantil i primària, o secundària obligatòria) i la realitat dels primers cursos de les etapes d'infantil (P3) i de secundària (ESO1).
- Valors de Manresa i valors de Catalunya

Les tipologies d'indicadors són diverses i les principals fórmules o regles de composició, són:

- Valoració numèrica d'una quantitat, com per exemple, el nombre de sol·licituds plaça escolar que arriben a mig curs a Manresa.
- Ràtio, o relació entre dos nombres diferents, com per exemple, la ràtio de sol·licituds de preinscripció que rep un centre amb relació a les places disponibles.
- Diferència entre valors de diferents indicadors, com per exemple, la diferència entre les ràtios d'assignacions realitzades per la CGA als centres públics de màxima complexitat i la mateixa ràtio per als centres públics que no són de màxima complexitat.
- Percentatge, o proporció entre dos valors expressada en fracció amb denominador 100, com per exemple, el percentatge d'alumnat estranger.
- Dissimilitud, o fórmula de càlcul de la distribució equitativa d'un grup de població a partir d'una combinació matemàtica que agrega les variables de tots els centres i n'obté un resultat final, com per exemple, la dissimilitud en la distribució d'alumnes que arriben a mig curs a Manresa.

La CESSEM proposa més d'un centenar d'indicadors per a la valoració i seguiment d'una realitat complexa com és la segregació escolar a Manresa.

Aquests indicadors han de ser valorats de manera aïllada, així com, i especialment, per la seva interrelació i efectes sobre l'evolució de la realitat escolar a Manresa.

Document de treball de la CESSEM.

La bondat en la interpretació dels indicadors no es redueix a la valoració de cada indicador per separat, sinó que també cal valorar la interacció entre diferents indicadors, i els seus efectes.

Les fonts d'obtenció de la informació necessària per al càlcul dels indicadors seleccionats són diverses:

- Síndic de Greuges de Catalunya (dades publicades al seu lloc web)
- Comissió de garanties d'admissió (CGA)
- Oficina municipal d'escolarització (OME)
- Inspecció d'educació, a partir del SIC (Sistema d'indicadors de centre) i de les aplicacions GEDAC (Gestió d'escolarització d'alumnes a Catalunya), i RALC (Registre d'alumnes de Catalunya).

A continuació posem la relació de tots els indicadors (per font d'informació), i en l'annex 1 s'especifiquen els valors i l'evolució cronològica de cadascun dels indicadors.

6.1.- Indicadors obtinguts a partir de les dades publicades al lloc web del Síndic de Greuges de Catalunya

Núm.	Tipus	Indicador
1	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat estranger entre centres a Catalunya EINF-EPRI
2	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat estranger entre centres a Catalunya ESO
3	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat estranger entre centres a Catalunya P3
4	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat estranger entre centres a Catalunya ESO1
5	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat estranger entre centres a Manresa EINF-EPRI
6	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat estranger entre centres a Manresa ESO
7	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat estranger entre centres a Manresa P3
8	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat estranger entre centres a Manresa ESO1
9	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat NESE entre centres a Catalunya EINF-EPRI
10	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat NESE entre centres a Catalunya ESO

Document de treball de la CESSEM.

11	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat NESE entre centres a Catalunya P3
12	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat NESE entre centres a Catalunya ESO1
13	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat NESE entre centres a Manresa EINF-EPRI
14	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat NESE entre centres a Manresa ESO
15	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat NESE entre centres a Manresa P3
16	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat NESE entre centres a Manresa ESO1
17	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat amb progenitors amb nivell d'estudis bàsics, a Catalunya
18	Percentatge	Percentatge de l'alumnat NESE-B en centres a Catalunya EINF-EPRI
19	Percentatge	Percentatge de l'alumnat NESE-B en centres a Catalunya ESO
20	Percentatge	Percentatge de l'alumnat NESE-B en centres a Catalunya P3
21	Percentatge	Percentatge de l'alumnat NESE-B en centres a Catalunya ESO1
22	Percentatge	Percentatge de l'alumnat NESE-C en centres a Catalunya EINF-EPRI
23	Percentatge	Percentatge de l'alumnat NESE-C en centres a Catalunya ESO
24	Percentatge	Percentatge de l'alumnat NESE-C en centres a Catalunya P3
25	Percentatge	Percentatge de l'alumnat NESE-C en centres a Catalunya ESO1
26	Percentatge	Percentatge de l'alumnat NESE-B en centres a Manresa P3
27	Percentatge	Percentatge de l'alumnat NESE-C en centres a Manresa P3
28	Percentatge	Percentatge de l'alumnat NESE-B en centres a Manresa ESO1
29	Percentatge	Percentatge de l'alumnat NESE-C en centres a Manresa ESO1
30	Ràtio	Ràtio de matrícules / places oferta final a P3, a Catalunya
31	Ràtio	Ràtio de preinscripcions / places oferta inicial a P3, a Manresa

Document de treball de la CESSEM.

32	Ràtio	Ràtio de matrícules / places oferta final a P3, a Manresa
33	Percentatge	Percentatge de matrícula viva a Catalunya en municipis amb almenys dos centres EINF-EPRI
34	Percentatge	Percentatge de matrícula viva a Catalunya en municipis amb almenys dos centres ESO
35	Percentatge	Percentatge de matrícula viva en centres de màxima complexitat a Catalunya en municipis amb almenys dos centres EINF-EPRI
36	Percentatge	Percentatge de matrícula viva en centres de màxima complexitat a Catalunya en municipis amb almenys dos centres ESO
37	Percentatge	Percentatge de matrícula viva a Manresa EINF-EPRI
38	Percentatge	Percentatge de matrícula viva a Manresa ESO
39	Percentatge	Percentatge de matrícula viva en centres de màxima complexitat a Manresa EINF-EPRI
40	Percentatge	Percentatge de matrícula viva en centres de màxima complexitat a Manresa ESO
41	Percentatge	Percentatge d'alumnat escolaritzat al sector públic a Catalunya a 6è d'EPRI
42	Percentatge	Percentatge d'alumnat escolaritzat al sector públic a Catalunya a 1r d'ESO
43	Percentatge	Percentatge d'alumnat escolaritzat al sector públic a Manresa a 6è d'EPRI
44	Percentatge	Percentatge d'alumnat escolaritzat al sector públic a Manresa a 1r d'ESO

6.2.- Indicadors calculats a partir de les dades de la Comissió de Garanties d'Admissió (CGA)

Núm.	Tipus	Indicador
45	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat NESE entre centres a Manresa P3
46	Dissimilitud	Índex de dissimilitud en la distribució de l'alumnat NESE entre centres a Manresa ESO1
47	Ràtio	Ràtio places reservades/alumnat amb necessitats de suport educatiu (NESE) a P3 a Manresa
48	Ràtio	Ràtio places reservades/alumnat amb necessitats de suport educatiu (NESE) a ESO1 a Manresa

Document de treball de la CESSEM.

49	Dissimilitud	Dissimilitud de places reserva NESE no assignades a P3 a Manresa (juny)
50	Dissimilitud	Dissimilitud de places reserva NESE no assignades a ESO1 a Manresa (juny)
51	Dissimilitud	Dissimilitud distribució alumnat NESE inici de curs (octubre) a P3 a Manresa
52	Dissimilitud	Dissimilitud distribució alumnat NESE inici de curs (octubre) a ESO1 a Manresa
53	Número	Número de centres demanats amb menys de 15 sol·licituds en segones opcions a P3 a Manresa
54	Número	Número de centres demanats amb més de 40 sol·licituds en segones opcions a P3 a Manresa
55	Percentatge	Percentatge de centres amb demanda a P3 molt marcada (alta i baixa)
56	Número	Número de sol·licituds ateses de matrícula viva de setembre a desembre, a Manresa
57	Número	Número de sol·licituds ateses de matrícula viva de gener a maig, a Manresa
58	Número	Número de sol·licituds ateses de matrícula viva de setembre a maig, a Manresa
59	Número	Evolució de places vacants a Manresa entre novembre i maig
60	Dissimilitud	Dissimilitud en les assignacions de matrícula viva (setembre a maig)
61	Ràtio	Ràtio mitjana d'assignacions/grup en matrícula viva en centres públics a Manresa
62	Ràtio	Ràtio mitjana d'assignacions/grup en matrícula viva en centres concertats a Manresa
63	Diferència	Diferència en la ràtio d'assignacions de matrícula viva (centres públics - centres concertats)
64	Ràtio	Ràtio mitjana d'assignacions/grup en matrícula viva en centres públics de màxima complexitat a Manresa
65	Ràtio	Ràtio mitjana d'assignacions/grup en matrícula viva en centres públics sense màxima complexitat a Manresa
66	Diferència	Diferència en la ràtio d'assignacions de matrícula viva (entre centres públics de màxima i no màxima complexitat)
67	Dissimilitud	Dissimilitud pel desconeixement llengües en preinscripció a P3 a Manresa
68	Dissimilitud	Dissimilitud pel desconeixement llengües en preinscripció a P3 en centres públics a Manresa
69	Dissimilitud	Dissimilitud pel desconeixement llengües en preinscripció a P3 en centres públics de màxima complexitat a Manresa

Document de treball de la CESSEM.

70	Dissimilitud	Dissimilitud pel desconeixement llengües en preinscripció a P3 ens centres públics sense complexitat a Manresa
71	Dissimilitud	Dissimilitud pel desconeixement llengües en preinscripció a P3 en centres concertats a Manresa

6.3.- Indicadors calculats a partir de les dades de l'Oficina Municipal d'Escolarització (OME)

Núm.	Tipus	Indicador
72	Dissimilitud	Dissimilitud d'alumnes becats segons dades Ajuntament (ajuts de material) a Manresa (tots)
73	Dissimilitud	Dissimilitud d'alumnes becats segons dades Ajuntament (ajuts de material) en centres públics a Manresa
74	Dissimilitud	Dissimilitud d'alumnes becats segons dades Ajuntament (ajuts de material) en centres públics de màxima complexitat a Manresa
75	Dissimilitud	Dissimilitud d'alumnes becats segons dades Ajuntament (ajuts de material) en centres públics sense complexitat a Manresa
76	Dissimilitud	Dissimilitud d'alumnes becats segons dades Ajuntament (ajuts de material) en centres concertats a Manresa

6.4.- Indicadors calculats a partir del sistema d'indicadors de centre i altres bases de dades de la Inspecció d'educació (SIC, GEDAC i RALC)

Núm.	Tipus	Indicador
77	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat NEE-B (dades SIC) a Manresa EINF-EPRI
78	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat NEE-B (dades SIC) a Manresa centres públics EINF-EPRI
79	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat NEE-B (dades SIC) a Manresa centres públics de màxima complexitat EINF-EPRI
80	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat NEE-B (dades SIC) a Manresa centres públics sense complexitat EINF-EPRI
81	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat NEE-B (dades SIC) a Manresa centres concertats EINF-EPRI
82	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat NEE-B (dades SIC) a Manresa ESO

Document de treball de la CESSEM.

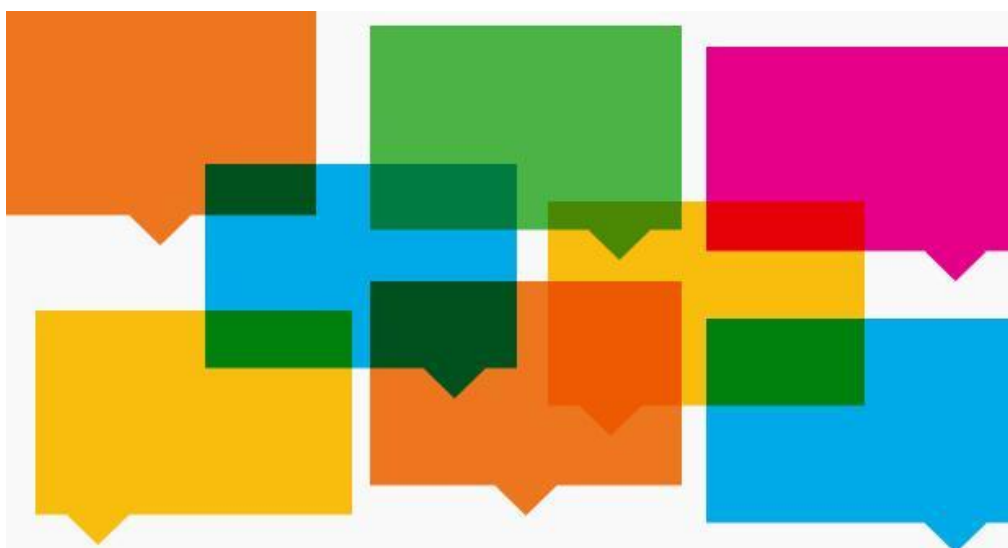
83	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat NEE-B (dades SIC) a Manresa centres públics ESO
84	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat NEE-B (dades SIC) a Manresa centres públics de màxima complexitat ESO
85	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat NEE-B (dades SIC) a Manresa centres públics sense complexitat ESO
86	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat NEE-B (dades SIC) a Manresa centres concertats ESO
87	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat nouvingut (dades SIC) a Manresa EINF-EPRI
88	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat nouvingut (dades SIC) a Manresa centres públics EINF-EPRI
89	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat nouvingut (dades SIC) a Manresa centres públics de màxima complexitat EINF-EPRI
90	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat nouvingut (dades SIC) a Manresa centres públics sense complexitat EINF-EPRI
91	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat nouvingut (dades SIC) a Manresa centres concertats EINF-EPRI
92	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat nouvingut (dades SIC) a Manresa ESO
93	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat nouvingut (dades SIC) a Manresa centres públics ESO
94	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat nouvingut (dades SIC) a Manresa centres públics de màxima complexitat ESO
95	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat nouvingut (dades SIC) a Manresa centres públics sense complexitat ESO
96	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat nouvingut (dades SIC) a Manresa centres concertats ESO
97	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat estranger (dades SIC) a Manresa EINF-EPRI
98	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat estranger (dades SIC) a Manresa centres públics EINF-EPRI
99	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat estranger (dades SIC) a Manresa centres públics de màxima complexitat EINF-EPRI
100	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat estranger (dades SIC) a Manresa centres públics sense complexitat EINF-EPRI
101	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat estranger (dades SIC) a Manresa centres concertats EINF-EPRI
102	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat estranger (dades SIC) a Manresa ESO
103	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat estranger (dades SIC) a Manresa centres públics ESO

Document de treball de la CESSEM.

104	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat estranger (dades SIC) a Manresa centres públics de màxima complexitat ESO
105	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat estranger (dades SIC) a Manresa centres públics sense complexitat ESO
106	Dissimilitud	Dissimilitud alumnat estranger (dades SIC) a Manresa centres concertats ESO
107	Ràtio	Ràtio de preinscripcions / places oferta inicial a P3, a Catalunya
108	Dissimilitud	Dissimilitud d'alumnes becats segons dades SIC (ajuts de material) en centres de Manresa (tots)
109	Dissimilitud	Dissimilitud d'alumnes becats segons dades SIC (ajuts de material) en centres de Manresa EINF-EPRI
110	Dissimilitud	Dissimilitud d'alumnes becats segons dades SIC (ajuts de material) en centres públics de Manresa EINF-EPRI
111	Dissimilitud	Dissimilitud d'alumnes becats segons dades SIC (ajuts de material) en centres públics de màxima complexitat d'EINF-EPRI
112	Dissimilitud	Dissimilitud d'alumnes becats segons dades SIC (ajuts de material) en centres públics sense complexitat d'EINF-EPRI
113	Dissimilitud	Dissimilitud d'alumnes becats segons dades SIC (ajuts de material) en centres concertats de Manresa d'EINF-EPRI
114	Dissimilitud	Dissimilitud d'alumnes becats segons dades SIC (ajuts de material) en centres ESO de Manresa (tots)
115	Dissimilitud	Dissimilitud d'alumnes becats segons dades SIC (ajuts de material) en centres públics de Manresa ESO
116	Dissimilitud	Dissimilitud d'alumnes becats segons dades SIC (ajuts de material) en centres públics de màxima complexitat a l'ESO
117	Dissimilitud	Dissimilitud d'alumnes becats segons dades SIC (ajuts de material) en centres públics sense complexitat de Manresa ESO
118	Dissimilitud	Dissimilitud d'alumnes becats segons dades SIC (ajuts de material) en centres concertats de Manresa ESO
119	Dissimilitud	Dissimilitud pel rendiment acadèmic dels centres d'EINF-EPRI de Manresa
120	Dissimilitud	Dissimilitud pel rendiment acadèmic dels centres d'ESO de Manresa
121	Dissimilitud	Dissimilitud pel rendiment acadèmic dels centres d'EINF-EPRI públics de Manresa
122	Dissimilitud	Dissimilitud pel rendiment acadèmic dels centres d'ESO públics de Manresa
123	Dissimilitud	Dissimilitud pel rendiment acadèmic dels centres públics de màxima complexitat d'EINF-EPRI de Manresa
124	Dissimilitud	Dissimilitud pel rendiment acadèmic dels centres d'ESO públics de màxima complexitat de Manresa

Document de treball de la CESSEM.

125	Dissimilitud	Dissimilitud pel rendiment acadèmic dels centres d'EINF-EPRI públics sense complexitat de Manresa
126	Dissimilitud	Dissimilitud pel rendiment acadèmic dels centres d'ESO públics sense complexitat de Manresa
127	Dissimilitud	Dissimilitud pel rendiment acadèmic dels centres concertats d'EINF-EPRI de Manresa
128	Dissimilitud	Dissimilitud pel rendiment acadèmic dels centres d'ESO concertats de Manresa
129	Percentatge	Índex d'absències no justificades EINF superior al 10%
130	Percentatge	Índex d'absències no justificades EPRI superior al 10%
131	Percentatge	Índex d'absències no justificades ESO superior al 10%
132	Percentatge	Índex d'absències (totes) EINF superior al 25%
133	Percentatge	Índex d'absències (totes) EPRI superior al 25%
134	Percentatge	Índex d'absències (totes) ESO superior al 25%
135	Percentatge	Cohesió social a partir de l'abandonament dels estudis (ESO)

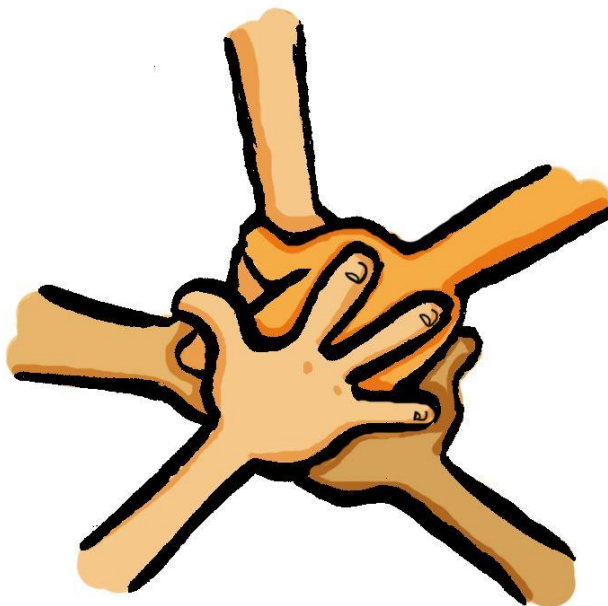
7.- Composició de la CESSEM

Al punt 2 d'aquest informe s'expliquen els criteris a partir dels quals es van incorporar les diferents persones que han treballat al llarg dels tres darrers cursos, des del 2017.

A continuació adjuntem la relació nominal de tots els membres que han participat al llarg del temps, ordenada alfabèticament per cognoms:

Alegre	Fontanet	Roser
Algar	Rodriguez	Mireia
Armengol	Serra	Caterina
Beltran	Soldevila	Toni
Benito	Benita	Angel
Casserras	Gasol	Antoni
Codina	Castell	Marta
Cunill	Rodriguez	Eva Maria
Delgado	Alcantara	Yolanda
Fernandez	Herrero	Silvia
Garcia	Manzano	Carme
González	Martin	Felip
Gonzalo	Andreu	Maribel
Guasch	Cervelló	Eulàlia
Guerra	Gros	Gemma
Hahn		Katharina
Homs	Alsina	Mariona
Huguet	Estrada	Pol
Llobet	Casals	Anna

Martí	Torrescasana	Montse
Massegú	Calveras	Antoni
Mateu	Vilaseca	Marcel
Mbarki		Jamaa
Monell	Serra	Fina
Pla	Pi	Assumpta
Pladevall	Crusellas	Montserrat
Plans	Playà	Ester
Ramirez	Sunyer	Albert
Romeo	Alcocer	Marta
Rosich	Vilaró	Mercè
Sanchez	Camins	Sara
Santolària	Morros	Angels
Tantiñà	Estruch	Montse
Torra	Bitlloch	Anna Maria
Torras	Casas	Agnès
Vila	Vila	Josep Maria
Vilar	Torrens	Valentí
Vinyes	Cormina	Alba
Zapata	Arcos	Justi

8.- Agraïments

El primer agraïment és per als **membres de la CESSEM**, pel seu interès, temps i dedicació, així com per les aportacions realitzades al llarg dels més de tres anys de treball.

S'han d'agrair també les aportacions acadèmiques i professionals realitzades pels diferents **professors universitaris** citats en el punt 2 d'aquest informe i que han aportat llum i coneixement per abordar un fenomen tan complex com és el de la segregació escolar.

Cal dir que la **Fundació Jaume Bofill** també ha aportat el seu coneixement a partir d'un estudi realitzat amb tots els municipis on es localitzen centres amb aliances Magnet, sobre escolarització equilibrada.

Tot el treball realitzat per la CESSEM s'ha vist acompanyat per sessions de treball extraordinàries per ampliar la participació de la comunitat educativa de Manresa. Així, cal fer extensiu l'agraïment a les aportacions realitzades pels membres de les **comissions de garanties d'admissió** de Manresa dels darrers tres cursos, així com les aportacions i el compromís decidit de totes les **direccions dels centres** educatius de Manresa.

Finalment, i donat que l'increment actual de la diversitat social requereix una major exigència professional dels docents, cal reconèixer i agrair la dedicació i esforç de tots els claustres dels centres de Manresa en l'aplicació del model d'escola inclusiva per tal de millorar l'equitat educativa i reduir la segregació intracentre. Sense els **docents** a peu d'aula, res del que es pugui fer en l'àmbit del sistema pot arribar a produir els efectes desitjats en l'equitat i la cohesió social.